

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • August 2022 • Číslo 8

TÉMA: Pamätník a múzeum SNP

**Summit NATO
Nové bojové vozidlá
Veliteľské zhromaždenie**

Veteránsky výstup na Ďumbier

Rezort obrany vzdal 25. júna poctu generálovi Štefánikovi pri príležitosti 142. výročia jeho narodenia prostredníctvom 4. ročníka Veteránskeho výstupu na Ďumbier, spojeného s pietnou spomienkou na všetkých hrdinov – účastníkov národného boja za oslobodenie a tiež novodobých vojnových veteránov. Spolu s ministrom obrany Jaroslavom Naďom a štátnym tajomníkom rezortu Marianom Majerom výstup absolvovali profesionálni vojaci a civilní zamestnanci rezortu. Veteránskemu výstupu

24. júna predchádzala pietna spomienka pri Pamätníku Nemecká, počas ktorej si štátny tajomník M. Majer uctil obete nacistického vraždenia v miestnej bývalej vápenke. Ministerstvo obrany s obcou Tajov pripravilo tiež pietnu spomienku na miestneho rodáka, účastníka prvej svetovej vojny Eduarda Gregora. V bitke pri Piave síce prišiel o ruku, no napriek tomu sa stal rezbárom a jeho diela dnes vystavujú slovenské múzeá.

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek, OS SR

Vážení čitatelia,

Slovensko sa znova ujalo ročného predsedníctva vo Vyšehradskej skupine. Vo vyše tridsaťročnej histórii V4 to síce nie je prvé slovenské predsedníctvo, som ale presvedčený, že význam toho aktuálneho tkvie v bezprecedentnej situácii, v ktorej sa náš región ocitol.

Návrat do postcovidového normálu všetci vnímame s trpkou príchuťou vojnového

ťaženia Ruska voči Ukrajine. Prvýkrát od druhej svetovej vojny čelí náš kontinent plnoformátovému vojnovému konfliktu. Následky tejto neľudskej a neospravedlniteľnej agresie sú prítomné aj v oblastiach idúcich nad rámec obrannej a bezpečnostnej politiky. Bez prehánania môžem povedať, že najbližšie mesiace budú obrovskou skúškou našej spoločenskej súdržnosti, ekonomickej odolnosti a zároveň aj testom efektivity pre rôzne medzinárodné zoskupenia. Odpoveď Západu, kam nepochybne patríme aj my, sa síce vníma predovšetkým cez formáty akými sú EÚ a NATO, no som presvedčený, že aj regionálna bezpečnostná spolupráca vie byť prínosným komponentom celoeurópskeho snaženia o prinavrátenie bezpečnosti, stability a prosperity do nášho regiónu. Toto je zároveň veľkou skúškou aj pre V4 samotnú. Myslím si, že pragmaticky orientované slovenské predsedníctvo je pre tento formát regionálnej spolupráce v súčasnosti najlepšou voľbou. Slovensko je pripravené využiť najbližší rok na posilnenie súdržnosti krajín nášho regiónu a verím, že obranná spolupráca bude hrať v tomto procese významnú úlohu. Rezort obrany je pripravený byť lídrom v presadzovaní spolupráce, z ktorej budú mať prospech všetky krajiny V4 a ktorá bude pridanou hodnotou v adresovaní najdôležitejšej bezpečnostnej výzvy dneška – hľadania udržateľného a spravodlivého skončenia vojnovnej agresie voči ukrajinskému ľudu.

Marian Majer

štátny tajomník Ministerstva obrany SR

ČÍSLO MESIACA

Pamätník a múzeum SNP

Pätnásť rokov uplynulo od rozhodnutia zriadiť pamätník Slovenského národného povstania do jeho sprístupnenia. Konali sa **tri architektonické súťaže**, Dušan Kuzma postupne predstavil **tri rôzne projekty**, aby sa napokon v rokoch **1966-69** realizoval **štvrtý**. Jeho stredobodom je súsošie Jozefa Jankoviča Obete varujú, s hmotnosťou **14 ton** a výškou vyše **7 metrov**. V rokoch **1972 - 2004** však v Pamätníku a múzeu SNP chýbalo. Podrobnosti sa dočítate v rubrike Téma na stranách **18 - 23**.

Foto: Ivan Kelement

- 4 Posilnená Predsunutá prítomnosť NATO na Slovensku
- 6 Vojaci pomáhajú múzeám
- 8 Pásové bojové obrnené vozidlo CV90 Mk IV
- 12 Summit NATO v Madride
- 14 Špecialisti RCHBO cvičili na Lešti
- 16 Rozhovor s veliteľom eFP na Slovensku plk. Ladislavom Bujárkom
- 18 Téma: Pamätník a múzeum SNP v Banskej Bystrici
- 24 Ukrajinským bojiskám kraľujú delá

- 26 Vojenská technika na Ukrajine
- 28 Posledný bojovník povstaleckej 2. čs. paradesantnej brigády
- 30 Slováci na Champs Elysées
- 32 **NOVÝ SERIÁL** Pod cisárskou zástavou
- 34 Veliteľské zhromaždenie náčelníka Generálneho štábu OS SR
- 36 Dni otvorených dverí vo VŠC Dukla
- 38 Vojaci v pozadí detských branných dní
- 40 **NOVÝ SERIÁL** Hybridné hrozby
- 41 **MILITARY ENGLISH:** From forward presence to forward defense
- 42 IB News
- 44 Prežite letnú dovolenku v zdraví
- 46 Kombinovaná letka v Povstaní
- 47 Nemecká ľahká húfnica 105 mm vzor 18/40N

NA TITULNEJ STRANE: Múzeum a pamätník Slovenského národného povstania spravuje Ministerstvo obrany SR • Foto: TASR

Mnohonárodné bojové zoskupenie na Slovensku

Predsunutá a posilnená

Presunutá prítomnosť spojencov z NATO výrazne posilňuje obranyschopnosť Slovenska. Za štyri mesiace k nám prišlo takmer 1 500 vojakov z piatich krajín spolu s technikou vrátane najmodernejších batérií Patriot v najnovšej verzii PAC 3.

1

6

5

2

3

4

1

NOVÝ ČESKÝ VELITEĽ

24. júna v Centre výcviku Lešť pri slávnostnom nástupe prevzal plukovník Ladislav Bujárek plnenie operačnej úlohy od svojho predchodcu plukovníka Tomáša Unzeitiga. V prítomnosti veľvyslancov Holandska, Slovinska a USA boli zároveň vztyčené zástavy všetkých prispievajúcich krajín Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku. Za Slovensko, ako hostiteľskú krajinu, sa na slávnosti zúčastnil zástupca veliteľa Spoločného operačného veliteľstva brigádny generál Martin Michalko.

Rozhovor s plk. Bujárkom nájdete na stranách 16-17.

2

POMOC Z NEMECKA

Koncom júna sa nemeckí vojaci pripojili k mnohonárodnému bojovému zoskupeniu na Slovensku. Ich pozemná jednotka je vybavená ťažkými kolesovými obrnenými vozidlami Boxer. Nemecká bojová jednotka tak doplnila zostavu mechanizovaných zložiek mnohonárodného práporu.

3

AKO ODMORIŤ PANDUR

Vysokú úroveň pripravenosti a interoperability preukázali špecialisti v oblasti CBRN. Českí a slovinskí vojaci spoločne so svojimi slovenskými kolegami zo 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava dekontaminovali osoby a techniku v rámci spoločného výcviku v Centre výcviku Lešť. Českí a slovinskí vojaci sa zamerali aj na výcvik chemického prieskumu.

Podrobnejšie čítajte na stranách 14-15.

4

SOF AIR CAPABILITIES DEVELOPMENT WORKSHOP

Leteckí navádzači cvičili zasadenie a uskutočňovanie blízkej vzdušnej podpory v rôznych prostrediach. Na medzinárodnom cvičení, organizovanom slovenskými silami pre špeciálne operácie, sa zúčastnili aj príslušníci mnohonárodného bojového zoskupenia z Českej republiky a Slovinska.

5

VZÁCNÍ HOSTIA

V júli navštívili vojakov mnohonárodného bojového zoskupenia na Slovensku dve významné návštevy. Najskôr nemecký veliteľ Veliteľstva pre operácie generálporučík Bernd Shütt, ktorý rokoval aj s veliteľom zoskupenia a predstaviteľmi Centra výcviku Lešť o prehlbovaní spolupráce a nemeckom príspevku do zoskupenia. Vojakov zoskupenia navštívil slovinský minister obrany Marjan Šarec, sprevádzaný slovenským ministrom obrany Jaroslavom Naďom. Obaja si prehliadli logistické zázemie pre vojakov, ako aj statickú a dynamickú ukážku ich spôsobilostí. Napríklad, streľby ľahkých kolesových bojových vozidiel Valuk a pechoty slovinského kontingentu.

6

VÝMENA VELITEĽOV

Veliteľ Bundeswehru generálporučík Bernd Schütt 13. júla odovzdal velenie nemeckého operačného kontingentu posilnenej Predsunutej prítomnosti na Slovensku plk. Dirkovi Krausovi. Pri príležitosti odovzdania a prevzatia velenia na Sliachi plukovníkovi Sieversovi v mene rezortu za spoluprácu poďakoval štátny tajomník Marian Majer. Plukovníkovi Krausovi želal veľa úspechov v novej funkcii.

Foto: Armáda ČR, Ivan Kelement, Jozef Žiak

Vojaci pomáhajú múzeám

Príslušníci Ozbrojených síl SR s vojenskými múzejníkmi na severovýchodnom Slovensku tradične spolupracujú pri odbornej ochrane zbierkových predmetov, starostlivosti a údržbe areálov na Dukle a vo Svidníku, ako aj ďalších objektov v správe Vojenského historického ústavu.

Svidníckí múzejníci a príslušníci 21. mechanizovaného práporu Trebišov, 14. tankového práporu Trebišov, 52. výsadkového práporu Trebišov, 22. mechanizovaného práporu Michalovce, 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, 65. prieskumného práporu Prešov, 20. práporu logistiky Prešov a 51. krídla Prešov absolvovali jedenásť spoločných pracovných brigád. Realizovali nové ochranné konzervačné nátery na šiestich veľkorozmerných zbierkových predmetoch.

Múzejníci s vojakmi robili záhradnícke, údržbárske a pomocné práce spojené s pravidelnou starostlivosťou a revitalizáciou areálu Pamätníka a vojnového cintorína Sovietskej armády vo Svidníku, múzea vo Svidníku, v areáli Pamätníka a vojnového cintorína 1. československého armádneho zboru v ZSSR na Dukle.

Profesionáli z OS SR nadviazali na úspešnú spoluprácu aj pri technickej pomoci zameranej na odbornú ochranu zbierkových predmetov Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Príslušníci 11. brigády Vzdušných síl OS SR z Nitry vyčistili priestory a urobili základné ošetrovanie vystavovaných zbierkových predmetov, aby pripravili stálu expozíciu Výzbroj čs. armády v rokoch 1945 – 1992 na sezónu. Príslušníci 13. mechanizovaného práporu z Levíc v spolupráci s príslušníkmi 405. opravárenského práporu Martin presunuli mostný tank MT-55 a obnovili jeho povrchový náter. Vojaci z rožňavského 54. raketometného oddielu sa zamerali na komplexnú obnovu povrchového náteru odpaľovacieho zariadenia operačno-taktického systému 9K714 Oka. V rámci prípravy na výstavbu novej výstavnej haly treba uvoľniť priestor depozitára v areáli expozície na letisku v Piešťanoch. Technicky náročná úloha pripadla odborníkom zo 405. opravárenského práporu Martin.

Text a foto: Vojenský historický ústav

■ Český premiér Petr Fiala potvrdil, že vláda ČR vyhovie žiadosti Slovenska o dočasnú pomoc pri ochrane slovenského vzdušného priestoru, kým Slovensko dostane americké stíhačky F-16 nahradzujúce ruské stroje MiG-29. Dodal, že Česko je na to pripravené technicky aj kapacitne. České stíhačky by mali slovenský vzdušný priestor chrániť od 1. septembra viac ako rok. Chrániť vzdušný priestor SR je pripravené aj Poľsko.

■ Minister obrany Jaroslav Naď sa 20. júla pripojil k online rokovaniu Kontaktnej skupiny pre podporu Ukrajiny vo formáte ministrov obrany vybraných krajín, na čele so Spojenými štátmi americkými. Predmetom rokovania bola ďalšia pomoc krajine, ktorá sa už mesiace bráni agresii Ruskej federácie.

■ Jaroslav Naď 19. júla spolu s ministrom obrany Slovenskej republiky Marjanom Šarecom navštívil Centrum výcviku Lešť a personál, ktorý tam pôsobí v rámci jednotiek tzv. posilnenej Predsunutej prítomnosti NATO. Išlo o prvú oficiálnu návštevu nového slovenského ministra obrany v SR. Ministri diskutovali o bezpečnostnej situácii v Európe v kontexte vojny na Ukrajine, aktuálnych procesoch v rámci transatlantického partnerstva, ako aj o bilaterálnej obrannej spolupráci a príležitostiach na jej rozvoj.

■ Podniky štátnej akciovej spoločnosti DMD Group ZTS Špeciál, Konštrukta Defence a ZVS Holding dosiahli vlnu kladných hospodárskych výsledkov. Informoval o tom generálny riaditeľ DMD Group Štefan Škultéty. V tomto roku plánujú masívne investície do výrobného infraštruktúry. Pôjde najmä o rekonštrukcie dvoch výrobných hál v Dubnici nad Váhom, vybudovanie chrómovacej linky, fotovoltickej elektrárne a investície do rozširovania opravárenských kapacít pre pozemnú techniku.

■ Ministerstvo obrany SR spolu s rezortom obrany Kórejskej republiky pripravujú Memorandum o porozumení. Umožní rozvoj bilaterálnej spolupráce aj v oblasti obrany a bezpečnosti. Potvrdil to štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer 14. júla po prijatí kórejskej delegácie, ktorú viedol zástupca ministra zahraničných vecí Kórejskej republiky Seung Bae Yeo. Štátny tajomník sa s hosťami rozprával aj o možnostiach spolupráce v oblasti vojenskej kybernetickej obrany.

■ Minister obrany SR Jaroslav Naď sa v Bratislave zúčastnil na podujatí pri príležitosti oficiálneho prevzatia predsedníctva Českej republiky v Rade Európskej únie. Pri tejto príležitosti potvrdil podporu rezortu obrany v prospech agendy ČR, ktorej hlavnou témou je vojna na Ukrajine. Ocenil balík priorít českého predsedníctva, medzi nimi bezpečnosť, ochranu demokracie vrátane zvládnutia utečeneckej krízy aj povojnovej obnovy Ukrajiny a tiež energetiku.

■ Štátny tajomník Marian Majer sa v obci Šajdíkove Humence zúčastnil na slávnostnom odhalení pamätnej tabule účastníkom západného odboja, československému hrdinovi z Tobruku a Dunkerque Bernardovi Papánkovi. Výrobu a inštaláciu pamätnej tabule zabezpečila Vojenská podporná nadácia v spolupráci s obcou Šajdíkove Humence, rezort obrany na jej realizáciu prispel v rámci svojho dotačného programu.

■ V obci Polomka sa 28. júna uskutočnila pietna spomienka na obete Spojených štátov amerických a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v Slovenskom národnom povstaní. Za rezort obrany im prišli vzdať úctu generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov Martin Jakál a zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genpor. Ľubomír Svoboda.

Hrozba pre celý svet

Náčelník generálneho štábu britských ozbrojených síl admirál Tony Radakin uviedol, že Rusko na Ukrajine prišlo o vyše 30 percent efektivity svojich pozemných bojových jednotiek. „To znamená, že v konflikte zahynulo alebo utrpelo zranenia 50 000 ruských vojakov, zničených bolo takmer 1 700 ruských tankov a takmer 4 000 bojových obrnených vozidiel, ktoré patria Rusku,“ spresnil. „Rusko začalo inváziu s cieľom obsadiť za 30 dní celú Ukrajinu, narušiť chod spoločnosti a vytvoriť tlak na NATO. Zlyháva však vo všetkých cieľoch a je slabšie, ako na začiatku februára.“ Admirál Radakin poprel špekulácie, že ruský prezident Putin nie je zdravý alebo že mu hrozí atentát. „Putin dokáže potlačiť akýkoľvek odpor. Nikto v jeho okolí nemá motiváciu vzdorovať mu.“ Dodal, že Rusko bude predstavovať problém po celé ďalšie desaťročia. Budúci britský premiér by si mal uvedomovať, že Rusko je pre Spojené kráľovstvo najväčšou hrozbou.

Vojna je mier

Podpredseda Ruskej bezpečnostnej rady a bývalý ruský prezident Dmitrij Medvedev považuje za systémovú hrozbu skutočnosť, že Ukrajina a členské štáty NATO odmietajú uznať Krym za ruský. „Ak sa ktorýkoľvek štát domnieva, že Krym nie je ruský, potom je to pre nás systémová hrozba,“ povedal po tom, ako predstaviteľ ukrajinskej vojenskej rozvedky Vadym Skibickij vyhlásil, že Krym by mohol byť terčom amerických salvových raketometov HIMARS. Krym je pre Rusko strategicky dôležitý, v Sevastopole sídli veliteľstvo ruskej čiernomorskej flotily. Hovorkyňa ruského ministerstva zahraničných vecí Marija Zacharovová kritizovala USA a Britániu za to, že pomáhajú s výcvikom ukrajinských síl. Je to podľa nej súčasť hybridnej vojny proti Rusku. Ruské ministerstvo zahraničia označilo ako agresiu aj rozhodnutie Británie vycvičiť na svojom území tisíce ukrajinských vojakov.

► Najzamínovanejšia krajina

Poradca ukrajinského ministra vnútra Anton Heraščenko vyhlásil: „Ukrajina je teraz jednou z najzamínovanejších krajín sveta. Ruské pozemné míny berú životy civilistov na Ukrajine. Podľa ukrajinských predstaviteľov môže trvať najmenej desať rokov, kým bude Ukrajina vyčistená od mín. To je optimistická predpoveď, pretože je ťažké odhadnúť situáciu na územiach okupovaných Ruskom.“ Hovorca ukrajinskej štátnej pohotovostnej služby Olexandr Chorunžij uviedol, že prvoradé bude odmíňovať infraštruktúru, obytné oblasti a cesty, ale dlhšie potrvá, kým budú vyčistené lesy, rieky a pobrežia.

► Nemecko vysiela obrnenú brigádu

Obrnená brigáda nemeckej armády Panzergrenadierbrigade 41 sa zúčastní na posilnení obrany Litvy. Nasadenie bojovej skupiny potvrdil v piatok pre litovský rozhlas šéf litovských obranných síl Valdemaras Rupšys po rozhovoroch s inšpektorom nemeckej armády generálporučikom Alfonsom Maisom. Rozhodnutie o nasadení brigády potvrdil aj Berlín. Nemecko má do Lity umiestniť zbrane, strelivo a velenie tejto brigády. Panzergrenadierbrigade 41 má ústredie v meste Neubrandenburg v spolkovej krajine Meklenbursko-Predpomoransko na severovýchode Nemecka.

► Väčšina Čechov súhlasí

Vstup Ukrajiny do Európskej únie podporuje 58 percent Čechov, viac ako štvrtina je proti. Vyplýva to z prieskumu, ktorý od konca marca do začiatku mája uskutočnilo Centrum pre výskum verejnej mienky. Za vstup Kyjeva do NATO je 41 percent občanov ČR, rovnaké percento s tým nesúhlasí. Takmer tri pätiny opýtaných súhlasia s krokmi českej vlády na podporu Ukrajiny, viac ako tretina nie. Takmer polovica opýtaných hodnotí vládnu podporu Ukrajiny ako primeranú, viac ako dve pätiny za prílišnú a len tri percentá ju vnímajú ako nedostačujúcu.

Výrazná väčšina Čechov podporuje vyvíjanie diplomatického tlaku na Rusko, rovnako ako snahy o jeho politickú a ekonomickú izoláciu a tiež finančnú podporu Ukrajiny ako kroky smerujúce k zastaveniu tohto prebiehajúceho konfliktu.

► Spojené štáty a Európa

Náčelník štábu vzdušných síl USA generál Charles Brown navštívil 11. júla taktickú leteckú jednotku umiestnenú v severovýchodnom Nemecku s cieľom rokovať o vojenskej spolupráci. Spojené štáty plánujú posilniť vojenskú prítomnosť v Európe v reakcii na ruskú inváziu na Ukrajinu. Letecká jednotka je umiestnená na letisku pri obci Laage južne od mesta Rostock v spolkovej krajine Meklenbursko-Predpomoransko. Ide o jednu zo štyroch základní, kde sú umiestnené stíhačky nemeckých vzdušných síl typu Eurofighter a uskutočňuje sa na nej aj výcvik pilotov. V rámci avizovaného vyslania posíl do Európy vytvoria USA v Poľsku veliteľstvo pre 5. zbor pozemných síl americkej armády, umiestnia ďalšie oddiely do Rumunska, dve letky stíhačiek F-35 do Británie a dva torpédoborce do Španielska. Posilnia tiež prítomnosť svojich vojakov v pobaltských krajinách a vzdušných síl v Nemecku a Taliansku.

Text a foto: TASR

Nové pásové obrnené

Pásové bojové obrnené vozidlá CV90 sú v súčasnosti zavedené v Dánsku, Estónsku, Fínsku, Holandsku, Nórsku, Švédsku a Švajčiarsku. Vláda SR 28. júna schválením nákupu 152 pásových vozidiel rozhodla, že Slovensko bude ôsme.

Nové pásové bojové obrnené vozidlá (PBOV) a pásové obrnené vozidlá (POV) majú nahradiť tie, ktoré sú súčasnosti zavedené vo výzbroji Pozemných síl Ozbromených síl SR. Požiadavka ozbrojených síl bola na moderné pásové obrnené vozidlá s balistickou ochranou, protiminovou odolnosťou a účinným zbraňovým systémom na báze pásového podvozka, s vysokou mobilitou pri nasadení na vlastnom území a v rámci operácií NATO, EÚ či OSN,“

konštatuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie a generálny riaditeľ sekcie modernizácie MO SR Jozef Zekucia. Dodáva: „Zbraňová stanica má byť vybavená systémom riadenia paľby, ktorej primárnu zbraň tvorí automatický kanón kalibra minimálne 30 mm s možnosťou streľby s programovateľnou muníciou so spriahnutým 7,62 mm guľometom.“ Celkové predpokladané náklady na ob-

staranie pásovej techniky vrátane odhadovaných nákladov na infraštruktúru sú vo výške 1,688 miliardy eur s DPH.

plk. Marcel Janiga

V raketovom tempe

Určite to nebolo prvý raz, čo sa o obmene PBOV a POV v rezorte obrany uvažovalo. No konkrétne požiadavky na ich obstaranie z úrovne ozbrojených síl vedených náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom, ktoré po modifikáciách dospeli až do júnového schválenia vládou, doručili na sekciu modernizácie v apríli 2019. Vzápätí sa začal proces štandardnej predprojektovanej prípravy. Vráťane získania informácií od výrobcov techniky, a to tak technické, ako aj orientačné, tiež cenové. Kľúčový bol rok 2021, keď sa tieto informácie použili ako podklady na zostavovanie technickej špecifikácie a predpokladanej hodnoty zákazky.

Jozef Zekucia

A ako prebiehal samotný tender? Uznesením vlády SR č. 502 z 8. septembra 2021 uložila vláda ministrom obrany začať proces obstarania PBOV a POV formou vláda – vláde. Proces sa začal zaslaním požiadaviek na predkladanie vládnych ponúk takzvaných RfGP (Request for Government Proposal). „MO SR odovzdalo RfGP zástupcom oslovených krajín Európskeho hospodárskeho priestoru a strategických partnerov SR v oblasti obrany, vládam Spojených štátov amerických, Veľkej Británie

„Som vdáčný kolegom z vlády za jednoznačnú podporu výberu, ktorý v maximálnej možnej miere vyhovuje požiadavkám Ozbrojených síl SR, stanoveným finančným limitom, logistickej podpore, prevádzkovým nákladom a kritériám reálneho zapojenia domáceho obranného priemyslu.“

Jaroslav Nad' minister obrany SR

Česká vláda poverila ministerku obrany Janu Černochoví, aby začala rokovanie so švédskou vládou o obstaraní vozidiel CV90

a Kanady dňa 30. septembra 2021. K 31. januáru 2022 bolo odovzdaných celkovo päť ponúk od štyroch krajín,“ konštatuje plukovník Marcel Janiga, riaditeľ odboru rozvoja spôsobilostí sekcie modernizácie.

mjr. Ľudovít Varga-Korytár

Proces obstarávania pokračoval doslova v raketovom tempe. A to i napriek tomu, že pôvodne takmer 60-členný projektový tím nominovaný z rezortu MO SR v roku 2021 sa vzhľadom na prebiehajúce udalosti na Ukrajine a poverením niektorých kolegov inými úlohami, ako aj následkom pandémie Covid-19, zmenšil na menej ako polovicu. „Predložené ponuky v určených oblastiach projektový tím napokon vyhodnocoval v posledný februárový a prvý marcový týždeň,“ hovorí projektový manažér major Ľudovít Varga-Korytár. „Našťastie, účasť členov projektového tímu počas vyhodnocovania, ako aj testovania, bola postačujúca na včasné vyhodnotenie prijatých ponúk. V oblasti zapojenia slovenského obranného priemyslu boli súčasťou vyhodnocovacieho tímu aj odborníci z Ministerstva hospodárstva SR,“ dodáva major Ľudovít Varga-Korytár, ktorý riadil ako projektový manažér predovšetkým proces obstarávania. Jeho zástupca mjr. Viktor Puškár sa sústredil najmä na technické riešenia. V tíme boli aj odborníci z ozbrojených síl či z VTSÚ Záhorie. Už v apríli prebehli osobné konzultácie s postupujúcimi tromi krajinami na objasnenie špecifických informácií z RfGP a odsúhlasenie kalkulácií cenových ponúk.

Skúšky a cena

Súčasťou vyhodnocovania bolo aj májové testovanie vozidiel vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie (VTSÚ). Na testovanie boli pristavené vozidlá PBOV – LYNX maďarskej ponuky, PBOV – CV9030 na podvozku MK III švédskej ponuky a PBOV – ASCOD španielskej ponuky. „Cieľom skúšok bolo overenie vybraných takticko-technických parametrov najmä v oblasti streleckých spôsobilostí, jazdných vlastností, ergonomických charakteristík a technických parametrov v rámci technických možností VTSÚ. Tiež sa hodnotil modernizačný potenciál testovaných vozidiel ako súčasť ich životného cyklu v budúcnosti,“ uvádza plk. M. Janiga. A čo všetko sa hodnotilo? Vysvetľuje J. Zekucia: „Pri hodnotení ponúk sa hlavný dôraz kladol na celkovú cenu vozidla, cenu integrovanej logistickej podpory, prevádzkové náklady, percento zapojenia sa obran-

Testovanie v podmienkach švédskych hôr

Vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie boli v máji na testovanie prístavené pásové bojové obrnené vozidlá CV9030 na podvozku MK III švédskej ponuky, ASCOD španielskej ponuky a LYNX maďarskej ponuky (zľava doprava)

ného priemyslu Slovenskej republiky, splnenie technických požiadaviek, termíny dodávok a interoperabilita prostriedkov so štandardmi NATO. Celkovú cenu tvoril súčet jednotlivých cien za jednotlivé súčasti vozidla. Najmä za podvozkovú časť, motorovú časť, elektronické systémy riadenia palby, zbraňové systémy, prevádzkové systémy vozidla, výbavu a pod. Súhrnnú cenu za logistickú podporu tvorí súčet jednotlivých cien za výcvik obsluhy, školenia inštruktorov, súprav náhradných dielcov, katalógu náhradných dielcov, výcvikovej dokumentácie, prevádzkovej dokumentácie, opravárenskej dokumentácie a pod. Prevádzkové náklady tvorí súčet prevádzkových nákladov na jednotlivé systémy v závislosti od počtu najazdených kilometrov, počtu odpracovaných motohodín, počtu výstrelů a podobne.“

Čím presvedčili?

Spoločnosť BAE Systems Hägglunds AB ponúkla moderné, kompatibilné a požiadavky spĺňajúce PBOV a POV vybavené požadovanými systémami a súvisiacimi podpornými službami. „Verzie vozidiel pre Ozbrojené sily SR ponúkajú schopnosti pri pôsobení na modernom bojisku a v spoločných operáciách v súčasnosti aj v budúcnosti. Plne NATO kompatibilné a interoperabilné systémy zabezpečujú vynikajúcu operatívnu v rôznych misiách doma aj v zahraničí,“ konštatuje plk. M. Janiga.

Vozidlá CV90 sú v súčasnosti zavedené v siedmich krajinách. Má ich už Dánsko, Estónsko, Fínsko, Holandsko, Nórsko, Švédsko a Švajčiarsko. Pravda, v rôznych verziách, napríklad 9035DK, 9035NL, 9030FIN, 9030N, 9040C či 9030CH. Tiež podľa koncového užívateľa jednotlivých štátov s kanónmi kalibru 30, 35 a 40 mm. „Riešenie BAE Hägglunds AB je kompletne založené na existujúcich a overených technológiách s podporou inovácií väčšiny súčasných užívateľov a zároveň členov klubu CV90, ktoré spĺňajú všetky slovenské požiadavky a potreby na použitie. Dôležitým faktorom je aj technický a technologický potenciál vozidla na jeho prípadnú modernizáciu v budúcnosti,“ ozrejmjuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Jozef Zekucia. Možno poznamenať, že zvolená podvozková platforma môže byť osadená aj s vežou so 120 mm kanónom. Ministerstvo obrany odporúča aj vláde na schválenie nákupu na základe výsledkov hodnotenia v prvom rade švédske vozidlo CV90 s 35 mm kanónom na podvozku MK IV, druhým v poradí bolo taktiež CV90, no s 30 mm kanónom. Ďalej nasledovala maďarská ponuka s vozidlom LYNX KF41 a španielska s vozidlom ASCOD.

Podčiarknuté, zrátané

V ponuke je zahrnutých 110 vozidiel PBOV, 15 je vo veliteľskej verzii, 9 je prieskumných, 9 budú využívať granátometné družstvá. Tri budú určené pre družstvo vyzbrojené antimateriálovými puškami, ktoré sú určené na ničenie pancierov, železobetónových opevnení a podobne. Ďalšie tri uvoľňovacie a tri dielenské sú už pásové obrnené vozidlá, teda už nie s charakteristikou bojové. Budú mať úlohu technickej pomoci. Dodaný bude aj jeden komplexný tréner, tri vežové tréner, ako aj komplexný simulátor PBOV. Súčasťou dodávok a kontraktu sú tiež náklady na logistickú podporu (Maintenance Level), čiže náklady na opravy a údržbu či generálne opravy, ako aj výcvik a súpravy náhradných dielcov. Pásové obrnené vozidlá, ktorých

bude 152, sú určené pre 1. mechanizovanú brigádu, konkrétne 11. mpr Martin, 12. mpr Nitra a 13. mpr Levice.

Samozrejme, dôležitým kritériom bola aj participácia slovenského obranného priemyslu. „Primárnym subkontraktorom bude štátna spoločnosť ZTS Špeciál a z projektu budú dlhodobo profitovať ďalšie desiatky slovenských štátnych a súkromných spoločností,“ vyzdvihol minister obrany Jaroslav Naď. Ďalej konkretizuje Jozef Zekucia: „Spoločnosť BAE Systems Hägglunds AB ponúkla montáž a integráciu podvozkov a sériových vozidiel v spoločnosti ZTS Špeciál, a. s., v Dubnici nad Váhom. Kompletnú výrobu od zvarovania, cez povrchovú úpravu, až po montáž vežových systémů bude zabezpečovať v spoločnosti Koval Systems, a. s., Beluša. Lokálne dodávky budú od kľúčových partnerov, ktorými sú EVPÚ, a. s., Nová Dubnica (mechatronika), Aliter Technologies, a. s., so sídlom v Bratislave (informačné a komunikačné systémy), Ray Service, s.r.o., Žilina a Neways, a. s., Nová Dubnica (elektronika) a Virtual reality Media, a. s., Trenčín (simulátory). Konečná percentuálna hodnota zapojenia slovenského obranného priemyslu bude stanovená po bilaterálnych rokovaníach o zmluve, ale určite nebude menšia ako 40 % z ceny kontraktu.“

Dodanie, skúšky, výcvik

PBOV je hlavné vozidlo mechanizovaných jednotiek. Určené a vybavené je predovšetkým na vedenie bojovej činnosti mechanizovaného družstva. Je schopné prepraviť mechanizované družstvo s primeranou ochranou vezenej sily na miesto zosadenia a zosadenú pechotu podporovať palbou z lafetovaných zbraní. „Obstaranie vozidiel vytvorí základ na vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády, ku ktorej sa SR zaviazala v rámci plnenia záväzků NATO,“ avizuje plk. Marcel Janiga.

„Budovať ťažkú mechanizovanú brigádu nie je len dlhodobý záväzok, ktorý predchádzajúce vlády neboli schopné naplniť. Je to reálna potreba ozbrojených síl. Aj na základe skúseností z Ukrajiny vidíme, že pozemné sily sú alfou a omegou v prípade obrany proti útočníkovi,“ zdôrazňuje minister obrany Jaroslav Naď.

Úvodná dodávka vozidiel je plánovaná v roku 2025. „Prvé PBOV prejdú vojskovými skúškami, ktoré budú predchádzať finálnemu odsúhlaseniu splnenia požiadaviek OS SR. Nasledujúce dodávky sú plánované do konca roku 2028, prípadne skôr. Bude to aj v závislosti od kapacít výroby a finálnej kompletizácie v SR,“ dodáva mjr. Ľudovít Varga-Korytár. Výcvik osádok bude

Prehľad ponúknutých pásových vozidiel

Krajina	Výrobca	Vozidlo (technický základ)	Skrátené označenie
Maďarsko	Rheinmetall Landsysteme	LYNX KF41	LYNX
Švédsko	BAE Hägglunds AB	CV 9030 IV	CV9030
Švédsko	BAE Hägglunds AB	CV 9035 IV	CV9035
Španielsko	GDELS Santa Bárbara Sistemas	ASCOD	ASCOD
Poľsko	PGZ (Polska Grupa Zbrojeniowa)	BORSUK	BORSUK

VTSÚ Záhorie

prebiehať priebežne v súlade s harmonogramom dodávok prvých kusov techniky a trénažerov, ktoré by v zmysle predbežného harmonogramu dodávateľa mali byť k dispozícii už začiatkom roka 2026. „Presné termíny a spôsob výcviku osádok a technického personálu budú predmetom rokovania pri uzatvorení zmluvy. Záujmom MO SR je dodanie trénažeru v čo najkratšom termíne tak, aby mohol prebiehať intenzívny výcvik pred samotným dodaním prvých kusov,“ zdôrazňuje plk. M. Janiga.

„Tieto vozidlá by mali pomôcť ozbrojeným silám, ktoré sú v relatívne skromných počtoch, aby sme prípadnú kvantitu vyvažovali kvalitou. Preto sme hľadali to, čo je momentálne najlepšie na trhu a čo je odskúšané,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Generál aj v iných prípadoch opakovane zdôrazňuje, že dokedy nebudeme mať novú techniku, dovtedy tá, ktorá má byť nahradená, musí byť plne funkčná. V odôvodnených prípadoch aj priebežne modernizovaná. Nebude to inak ani v súvislosti s pásovými obrnencami: „Tie vozidlá, ktoré máme, budú síce postupne vyradované z výcviku, nebudú však ani predané, ani zničené. Mali by sa uložiť, aby boli v prípade potreby pripravené na obranu.“

No nielen to. Generálny riaditeľ sekcie modernizácie Jozef Zekucia avizuje: „Súčasnne používané BVP budú zabezpečovať hotovosť jednotiek pre NRI (NATO Readiness Initiative) do dodania nových vozidiel. Z uvedeného dôvodu a z dôvodu kompatibility týchto vozidiel s NATO štandardmi je potrebná inštalácia a napojenie vozidiel na systém velenia a riadenia C2. Tento modernizačný projekt riešime úpravou vozidiel BVP-M a BPsV-I, ktorých výsledkom bude 31 kusov vozidiel s označením BVP-M1.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Karol Morávek, Ivan Kelement, BAE Systems a autor

CV 90 v zimných podmienkach

TECHNICKÉ ŠPECIFIKÁCIE

Celková možná maximálna hmotnosť vozidla: 38 t

Základný podvozok CV90 Mk IV:

- Dĺžka - 7,0 m (podvozok 6,9 m)
- Šírka - 3,3 m (podvozok 3,1 m)
- Výška - 3,0 m po elektro-optický panoramatický zameriavač

Výkonnostné ukazovatele, pojazďové ústrojenstvo:

- Max. rýchlosť vpred > 70 km/h
- Max. rýchlosť smerom vzad > 40 km/h
- Klimatické oblasti - A1, A2, A3, C0 C1, okolitá teplota -32 °C až +49 °C
- Zvislý stupeň - smerom dopredu 1,1 m
- Prekročivosť - šírka zákopu: 2,6 m
- 7 pojazďových kolies
- Zavesenie kolies - torzné tyče
- Dojazd na ceste do 700 km
- Stúpavosť - 70 %
- Odpruženie - aktívna regulácia tlmičov
- Bočný náklon - 30 %
- Svetlá výška - 0,42 m

Typ motora:

- Vznetový motor Scania Defence
- Výkon(ISO 3046); 632 kW
- Pomer výkon hmotnosť >18 kW/t
- Palivo - Diesel, F-54, F-34, F-35
- Napätie - 24 V

Typ prevodovky:

- Caterpillar X-300 Heavy Duty (HD)
- Prevodové stupne - 4 dopredu, 2 dozadu

Vojaci:

- Osádku tvorí veliteľ, vodič a strelec
- Vezenný výsadok je 7 až 8 pešiakov

Zbraňová stanica:

- Veža BAE typ D
- Automatický kanón Bushmaster III 35/228 mm
- Spárovaný (koaxiálny) guľomet 7,62 mm
- PTRS: Spike LR2
- Systém: soft kill
- Systém: hard kill

Hlavná výzbroj:

- Kanón Bushmaster III 35/228 s dvojitým podávačom munície
- Námer zbrane: kanón: -10° - +45°
- Odmer: n×360°
- Rýchlosť paľby - jednotlivé rany, krátka dávka a súvislá paľba od 1 do 200 rán/min

Sekundárna výzbroj, koaxiálny guľomet:

- 7,62 × 51 mm
- Námer zbrane: koaxiálny guľomet: -10° / +45°
- Odmer: n×360°
- Rýchlosť streľby 650 - 850 rán/min

Protitankové riadené strely (PTRS):

- SPIKE LR, 2 v odpaľovacom zariadení / 2 vezené

Dymové granáty:

- ≥16 multifunkčných odpaľovacích zariadení - dymových granátov 76 mm

Hard kill:

- Princíp technológie aktívnej ochrany (Active Protection System APS - Hard Kill) je založený na aktívnych radaroch a submunicií eliminujúcej prostriedky napadnutia. Ide o hrozby reaktívnych protitankových granátov (RPG) či protitankových riadených striel (PTRS)

Summit v Madride

a nová Strategická koncepcia NATO

Od posledného summitu NATO v Bruseli uplynul síce len jeden rok, euroatlantické bezpečnostné prostredie za tento čas však prešlo zásadnými zmenami. Majú negatívny vplyv na bezpečnosť nielen Slovenska, ale celej Európy a nepriamo aj na zvyšok sveta. Ruská ozbrojená agresia voči Ukrajine s cieľom vynútiť si zmenu zahranično-politickej orientácie suverénneho štátu a prekresliť jeho medzinárodne uznané štátne hranice znamená, že NATO a jeho členské krajiny sa musia novej situácii prispôbiť a posilniť svoju schopnosť reagovať na prípadné ďalšie zhoršovanie situácie.

NATO reagovalo na zmenu bezpečnostnej situácie okamžite od vypuknutia vojny odsúdením konania Ruska a Bieloruska a aj praktickými opatreniami na posilnenie kolektívnej obrany a odstrašenia. Pod priame velenie najvyššieho veliteľa NATO v Európe prešlo 40 000 vojakov na východnom krídle Aliancie. Zároveň sa posilnila spojenec-ká vojenská prítomnosť v tejto oblasti schválením vytvorenia štyroch mnohonárodných bojových skupín umiestnených na Slovensku, v Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku.

Noví členovia

Silným odkazom summitu je oficiálne pozvanie Fínska a Švédska, aby sa stali členmi NATO a potvrdenie politiky otvorených dverí pre ďalších záujemcov. To, že Fínsko a Švédsko sa chcú čo najrýchlejšie stať členmi NATO, je azda najsilnejším vyjadrením zmeny bezpečnostnej situácie po agresii Ruska voči Ukrajine. Potvrďuje to silnú jednotu členov NATO. Obzvlášť to však podčiarkuje dôležitosť byť členom silnej obrannej aliancie v situácii, ktorá je čoraz menej predvídateľná. Tieto krajiny zmenili svoju politiku neutrality, ktorú zastávali desaťročia, pretože vedia, že spoločne s ostatnými členmi NATO majú lepšie možnosti ochrany a obrany svojich záujmov a svojej suverenity. Pre ostatných členov NATO je výborné, že pri našej kolektívnej obrane budeme môcť počítať aj s pomocou silných krajín, akými Švédsko

a Fínsko sú. A pre Vladimíra Putina je to jasný dôkaz toho, že jeho zvrátená kalkúlia o tom, že agresia voči Ukrajine sa mu vyplatí, bola od začiatku chybná. Niekoľko dní po summite podpísali členské krajiny NATO prístupové protokoly o vstupe Švédska a Fínska do NATO. V súčasnosti sa čaká na ich ratifikáciu v jednotlivých členských krajinách, avšak Švédsko a Fínsko sa už môžu zúčastňovať na rokovaníach v NATO ako pozvaní členovia. Podobne ako Slovensko v rokoch 2002 až 2004.

Strategická koncepcia NATO

Jedným z najdôležitejších momentov summitu bolo prijatie novej Strategickkej koncepcie NATO, ktorá nahradila predchádzajúcu z roku 2010.

Strategická koncepcia je kľúčový strategický dokument Aliancie, definuje zameranie a poslanie NATO. Aj nová koncepcia potvrdila, že základným účelom existencie NATO je kolektívna obrana jeho členov. Aliancia bude tento cieľ naplňovať tromi hlavnými spôsobmi: bude jasne prezentovať svoju schopnosť brániť každý kus územia členov NATO, aby prípadní agresori jasne rozumeli, že v prípade útoku na jedného člena NATO bude tento považovaný za útok na všetkých. A že v reakcii naň budú využité všetky sily a prostriedky členov NATO, ak to bude potrebné. Zároveň bude NATO prispievať k riešeniu krízových situácií vo svete tak, aby nepre-rástli do hrozieb, ktoré by ohrozovali oby-

vateľstvo v členských krajinách NATO. A ako aj doteraz, bude spolupracovať s tými krajinami, ktoré budú mať záujem o uplatňovanie hodnôt, zásad, štandardov a noriem, ktoré uplatňujú spojenci v rámci NATO.

So zreteľom na agresiu voči Ukrajine koncepcia jasne pomenúva Rusko ako najvýznamnejšiu priamu hrozbu pre bezpečnosť spojencov, mier a stabilitu v euroatlantickom priestore. Rastúca asertivita a deklarované ambície Číny, jej hybridné a kybernetické operácie, dezinformácie a konfrontačná rétorika spôsobili, že členovia NATO Čínu považujú po prvýkrát v histórii za bezpečnostnú výzvu. Koncepcia tiež z hľadiska možnej spoločnej reakcie Aliancie postavila na jednu úroveň útoky v kybernetickom priestore, hybridné útoky či ohrozenie vo vesmíre spolu s konvenčným ozbrojeným útokom. Zmenu klímy označila za faktor prehlbujúci konflikty. NATO by sa malo v budúcnosti stať vedúcou organizáciou v oblasti riešenia klimatických vplyvov na bezpečnosť. Koncepcia zmieňuje strategický význam spolupráce NATO a EÚ. Silnejšia a schopnejšia EÚ pozitívne prispieva k transatlantickej a globálnej bezpečnosti, pričom jadrom spoločného úsilia NATO a EÚ je rozvoj vzájomne sa posilňujúcich a dopĺňajúcich obranných spôsobilostí bez zbytočných duplicít.

Väčšie ambície

V zmysle madridskej strategickej koncepcie budú teraz v rámci NATO pokračovať práce na posilňovaní obrany a odstrašenia: prebehne aktualizácia obranných plánov, aj naďalej sa bude posilňovať prítomnosť na východnom krídle NATO, bude sa rozvíjať vojenská infraštruktúra. Podľa situácie môže byť existujúcich osem práporných skupín rozšírených na veľkosť brigád, k čomu sa pripočítajú potrebné posily. Súčasné sily rýchlej reakcie poskytujúce NATO 40 000 vojakov v časovom horizonte do 15 dní budú s výhľadom do roku 2023 posilnené na 100 000 vojakov do 10 dní a ďalších 200 000 do 30 dní, spolu 300 000 vojakov vo vysokej pripravenosti.

Na summite s veľkým pochopením predzidenti a predsedovia vlád potvrdili svoj záväzok prispievať na obranu minimálne vo výške 2 % HDP a odsúhlasili zvýšenie úrovne spoločného financovania Aliancie. Na podporu rozvoja technológií, inovácií a zvýšenie možností zodpovedného financovania 22 členských štátov vrátane Slovenska spustilo Inovačný fond NATO. Ten investuje jednu miliardu eur na rozvoj vznikajúcich technológií dvojakého použitia podľa priorit NATO, zahŕňajúcich umelú inteligenciu, spracovanie veľkých dát, kvantové a autonómne technológie, biotechnológie a zdokonaľovanie človeka, nové materiály, energie, pohon a vesmír.

Podpora Ukrajiny musí pokračovať

Politickým špičkám NATO sa prihovril aj prezident UA V. Zelenskij, ktorý im pripomenul, že Ukrajina bojuje aj za bezpečnosť obyvateľov ich krajín. Lídri preto opäť potvrdili záujem

Spoločne so spojencami
budeme lepšie
schopní brániť nás
proti komukoľvek,
kto by nás chcel
napadnúť konvenčne
alebo v kybernetickom
priestore či škodlivou
propagandou.

pokračovať v podpore Ukrajiny. Ocenili všetky príspevky a vyzdvihli aj podstatný slovenský podiel na poskytovanej pomoci. Ukrajine a aj ďalším ohrozeným partnerom budú spojenci poskytovať pomoc a podporu aj prostredníctvom programov a projektov NATO. Pre Ukrajinu odsúhlasili revíziu komplexného balíka pomoci z roku 2016 pozostávajúceho zo súboru aktivít na posilnenie, napr. v oblasti bezpečnej komunikácie, protidronových systémov a paliva. V dlhodobom horizonte NATO pomôže Ukrajine s prezbrojením z techniky sovietskeho pôvodu. Zvýšenie adresnejšej podpory sľúbili aj Bosne a Hercegovine, Moldavsku a Gruzínsku. Schválili balíky na budovanie obranných spôsobilostí pre Mauretániu a Tunisko.

Terorizmus ostáva hrozbou

Politickí lídri na summite riešili aj otázky spojené s výzvami z iných častí sveta v súlade s 360-stupňovým prístupom NATO k obrane a odstrašeniu. Diskutovali o potravinovej kríze spôsobenej vojnou na Ukrajine a tiež o rastúcom vplyve Číny a Ruska v južnom susedstve NATO. Potvrdili vôľu naďalej bojovať proti terorizmu. Terorizmus je hrozbou, ktorá je pre mnohé členské štáty NATO, predovšetkým v jeho južnej časti, stále výsostne aktuálnou. NATO ako obranná aliancia musí byť pripravené zaručiť bezpečnosť pre všetkých spojencov a preto bude aj naďalej rozvíjať svoju schopnosť predchádzať a reagovať na teroristické útoky voči obyvateľstvu jeho členských štátov.

Dobré správy pre Slovensko

Pre Slovensko summit dopadol mimoriadne dobre: pozornosť kolektívnej obrany sa ešte viac zameria na východnú hranicu. Spoločne s ostatnými spojencami v NATO budeme lepšie schopní brániť nás proti komukoľvek, kto by nás chcel napadnúť – či už konvenčne alebo v kybernetickom priestore, či škodlivou propagandou. Budeme mať v NATO viac silných spojencov. Švédsko a Fínsko sa pre nás stanú partnermi nielen pri modernizácii našich ozbrojených síl, ale budú pripravení nám prísť na pomoc aj vojensky, ak to bude treba. A my im. K dispozícii bude v NATO viac finančných prostriedkov, ktoré môžeme

využiť na modernizáciu našej obrannej infraštruktúry, prípadne na uskutočňovanie vojenských cvičení u nás.

Na druhej strane musíme brať do úvahy aj úlohy, ktoré pre Slovensko vyplynú. Nechceme byť len pasívnym konzumentom bezpečnosti. Okrem zadania dosiahnuť a udržiavať obranné výdavky minimálne na úrovni 2 % HDP, musíme očakávať, že kvantitatívny nárast síl rýchleho nasadenia bude znamenať aj zvýšenie požiadaviek na naše ozbrojené sily. Preto ich treba naďalej rozvíjať, pokračovať v prezbrojovaní na modernú techniku, zvyšovať úroveň výcviku a operačnej pripravenosti, zvyšovať početné stavy profesionálnych vojakov, pokračovať v dopĺňovaní zásob a zvyšovaní schopnosti poskytovať podporu spojeneckým jednotkám na našom území.

Text: kolektív odboru obrannej politiky SEOP a GR SEOP

Foto: NATO

Pandury a Valuky na žltej trase

Na letisku Sliač musel pre poruchu núdzovo pristáť vrtuľník, ktorý viezol zdravotnícky materiál. Došlo k úniku chemickej látky. Na letisku sa v spomínanom čase nachádzala kolóna mnohonárodnej jednotky, ktorá bola zasiahnutá. Urobili prvotnú dekontamináciu na mieste a vzápätí si vyžiadali úplnú dekontamináciu. Taký bol jeden zo scenárov odbornó-taktického cvičenia príslušníkov 1. multifunkčnej rotý rchbo 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany Rožňava v priestoroch Centra výcviku Lešť v posledný júnový týždeň.

Náčelník operačného oddelenia útvaru kapitán Peter Gál približuje ďalší postup: „Naši vojaci postavili vo vyčlenenom priestore v Lešti linku dekontaminácie techniky a osôb. Dohovorili sa s veliteľmi českej a slovinskej mechanizovanej jednotky a začali dekontaminovať techniku oboch armád. V tomto prípade išlo o české obrnené kolesové transportéry Pandur a slovinské šesťkolesové vozidlá Valuky. Úlohu plnila čata dekontaminácie techniky pod velením poručíka Ľuboša Karabinoša. Na linke sa postupne dekontaminovala technika, materiál i osoby.“

Na začiatku celej linky chemický špecialista odmeral prístrojom stupeň zamorenia vojenskej techniky. Kontaminované vozidlo potom postupovalo po tzv. žltej trase. Najskôr ho čakal na ďalšom stanovišti hrubý oplach od nečistôt, špiny a prachu. Potom na nasledujúcom pracovisku naniesenie určenej dekontaminačnej zmesi. Veliaci poddôstojník čaty dekontaminácie techniky rotmajster Dušan Ivan objasnil: „Zvolili sme si odmorovacu zmes ODS-4, na ktorú nám stačí linka rozmiestnená na vzdialenosti od 700 do 1 500 metrov. Všetko závisí od poveternostných podmienok a sily kontaminácie. Paradoxne, terajšie horúčavy nám vlastne pomáhajú, lebo pri takých vysokých teplotách sa daná chemická látka skôr a rýchlejšie vyparuje. Na druhej strane je veľmi vyčerpávajúce dlhodobjšie pôsobiť v takom počasí v ochranných oblekoch. Pre chemikov to bolo fyzicky i psychicky náročné.“

Potom vozidlo smerovalo na ďalšie pracovisko, kde sa urobil jeho záverečný oplach. Osoby odoslali na dekontamináciu a čistá technika sa sústreďovala v zhromaždisku. Tam sa znova zmerala a keď sa zistilo, že bola nedostatočne dekontaminovaná, vrátila sa na začiatok celej linky a znova si prešla celý proces.

Rotmajster Ivan hovorí, že linka vlastne slúži na opätovné zbojaschopnenie kontaminovanej jednotky. Podľa neho je dob-

ré, že mali možnosť dekontaminovať inú techniku. Vojaci podľa neho našu techniku dôverne poznajú. Vedia, na ktoré jej časti sa musia viac sústrediť. Postupujú rutinne. „České i slovinské transportéry mali možnosť dekontaminovať po prvý raz. Predsa len majú iné rozmery, výšku, šírku, iné zákutia a priestory na povrchu. Práve na ne sa museli viac sústrediť pri dekontaminácii, lebo najmä v nich sa môže dlhšie udržiavať kontaminácia.“ Priznáva, že pre všetkých to bola dobrá škola.

Motivovať nových vojakov

Zástupca veliteľa útvaru major Marcel Uharček sumarizoval, že úlohou cvičenia bolo preveriť činnosť veliteľov a príslušníkov jednotiek v poľných podmienkach. Bolo to dôležité aj preto, že v uplynulom období, keď sa intenzívne necvičilo pre Covid-19 i plnenia úloh v súvislosti s vojnou na Ukrajine, celkom prirodzene poklesla úroveň vycvičenosti jednotiek.

„Každá čata je na inej úrovni. Najlepšie sú na tom prieskumné čaty, lebo majú za sebou aj výcvik do síl NRF pre NATO spoločne so vzdušnými silami. Čaty dekontaminácie sú v horšej pozícii. Aj preto, lebo disponujú až na výnimky zastaranou technikou. Výsledok odbornó-taktického cvičenia nám ukazuje, ktorým smerom sa musíme vybrať, čomu sa viac venovať. Najmä docvičiť nových vojakov, ktorí prišli k jednotkám v poslednom období. Začleniť ich do kolektívu. Žiaľ, niektorí prišli do ozbrojených síl len pre financie a chýba im potrebná motivácia. Musíme s nimi viac pracovať. Mali by si zobrať vzor od starších vojakov, ktorí obetavo plnia úlohy. Cvičenie teda pomohlo, aby sa opäť zvýšila úroveň vycvičenosti, ale čaká nás ešte veľa práce. Využili sme príležitosť prítomnosti mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku a naši vojaci si precvičili aj dekontamináciu techniky Armády Českej republiky a Slovinska. Bola to pre nich nová, užitočná skúsenosť. Spoločne s českými vojakmi si vymenili aj niekto-

ré praktické skúsenosti z problematiky rchbo,“ hovorí riadiaci cvičenia major Uharček.

Úspešná previerka

Prvá multifunkčná rota pod velením zástupcu veliteľa nadporučíka Martina Pavlíka plnila v CV Lešť viaceré úlohy. Prvou bol nočný presun z domovskej posádky do Centra výcviku Lešť. Už počas neho museli riešiť nástrahy. Podľa nadporučíka Pavlíka v priebehu celého operačno-taktického cvičenia boli preverovaní z celého spektra činností rchbo. Od monitoringu, detekcie, identifikácie až po dekontamináciu osôb, techniky, terénu. „Som rád, že si precvičili aj dekontamináciu inej techniky, lebo musíme byť pripravení aj na takéto možnosti počas nášho pôsobenia v medzinárodnom prostredí,“ zdôraznil nadporučík Pavlík, ktorý je zároveň aj veliteľom prieskumnej čaty v silách vysokej pripravenosti NRF NATO.

Príslušníci roty plnili úlohy pri úplnej dekontaminácii mechanizovanej jednotky, rchbo prieskum a odber vzorky z neznámeho suda, odber vzorky z vodného zdroja, monitorovanie miesta havárie vrtníka, ale aj núdzové pristátie vrtníka s únikom neznámej látky a vzápätí dekontamináciu objektu a terénu. Museli správne reagovať pri narazení na nástražný výbušný systém či zabezpečiť dekontamináciu dopravnej jednotky pri krátkej zástavke, ale aj reagovať na prepad svojej základne.

Major Uharček si pri hodnotení cvičenia pochvaľoval prácu nadporučíka Martina Pavlíka, veliacich poddôstojníkov čiat nadrotmajstra Ota Ondreja, rotmajstra Dušana Ivana, rotmajstra Jaroslava Marka, zástupcu veliteľa družstva hygienickej očisty čatára Miroslava Hlodáka, veliteľky čaty dekontaminácie osôb poručíčky Simony Tóthovej či veliaceho poddôstojníka Gabriela Gömöriho. Všetci sa v úmorných horúčavách zaslúžili o úspešné splnenie úloh vyvedenia a boli vzorom pre mladších kolegov.

Text a foto: Jozef Žiak

Ladenie mnohonárodného orchestra

Koncom júna prevzal velenie Mnohonárodného bojového zoskupenia NATO na Slovensku (MN BG SVK), ktorého veliacou krajinou je Česká republika, 45-ročný rodák zo západočeského Sokolova plukovník Ladislav Bujárek. O tom, s akými predstavami, ale aj vlastnými skúsenosťami z domáceho i medzinárodného prostredia prišiel, viac v rozhovore.

Čo bolo počas vašej profesionálnej kariéry najväčšou výzvou a prečo?

Moja vojenská kariéra sa začala v roku 2001 vo Vysokej vojenskej škole pozemného vojska vo Vyškove, kde som vyštudoval ekonómiu a manažment. Po jej skončení som postupne prešiel modrou i zelenou časťou armády. Teda protivzdušnou obranou i pozemnými silami. V súčasnosti som zástupcom náčelníka štábu pre podporu Veliteľstva pozemných síl Armády ČR v Olomouci. Asi najdôležitejšou vecou v rámci mojej vojenskej kariéry bolo rozhodnutie ísť študovať na vojenskú školu. Potom celkom prirodzene prišli aj výzvy v medzinárodnom prostredí.

Konkrétne?

Najskôr to bolo nasadenie v misii KFOR v Kosove v rámci 10. kontingentu, kde som spolupôsobil aj so slovenskými vojakmi z mechanizovaného práporu Trebišov. Neskôr som bol trikrát nasadený v Afganistane

v operácii ISAF. Najskôr ako náčelník skupiny logistiky v Uruzgane, potom v tej istej pozícii vo Wardaku a nakoniec ako veliteľ jednotky NSE Úlohového zoskupenia Armády ČR KAIA. Asi ťažko sa dá z mojej pamäti vymazať toto nasadenie a mnohé zážitky v zahraničnej operácii so 43. výsadežným práporom, kde sme robili poradenský a operačný tím pre afganskú armádu. Tie zostávajú v pamäti človeka nadhlo, ba natrvalo... Potom som získal ďalšie skúsenosti z práce v medzinárodnom prostredí aj v rámci Mnohonárodnej divízie – Severovýchod v poľskom Elblagu ako náčelník odboru plánovania logistické podpory.

Čo vám dalo pôsobenie v medzinárodnom prostredí?

V prvom rade množstvo potrebných podnetov a skúseností pre moju ďalšiu vojenskú kariéru. Je to predsa len veľký rozdiel v porovnaní s podmienkami práce v domácich podmienkach.

Aj z pohľadu mojej terajšej pozície mi dalo určitú predstavu, s čím všetkým sa môžem stretnúť v medzinárodnom prostredí. Získal som okrem iného aj poznanie, že v takomto prostredí nejde všetko tak rýchlo, ako by sme si predstavovali doma. Treba brať ohľad na predstavy, zvyky a národné špecifiká zahraničných partnerov.

Po skončení organizačného jadra 24. júna začal v rámci aliančnej Predsunutej prítomnosti plne pôsobiť prvý kontingent Mnohonárodného bojového zoskupenia na Slovensku (MN BG SVK). Jeho veliacim štátom je Česká republika a vy ste jeho veliteľom. S akými pocitmi ste preberali od plukovníka Tomáša Unzeitiga velenie?

Tomáš je môj priateľ, s ktorým sa nejaký čas poznám. Musím povedať, že so svojim kolektívom urobil na Slovensku neskutočnú prácu. Klobúk dolu, čo všetko v takom krátkom čase dokázali urobiť pri príprave podmie-

nok na plnohodnotné fungovanie 1. kontingentu mnohonárodného bojového zoskupenia na Slovensku. Našou úlohou je teraz na to všetko nadviazať a ďalej rozvinúť. Úloha je veľa a nevyzerá to, že by sme sa mali nudiť. Naopak, musíme zaradiť ešte vyšší prevodový stupeň v našom pracovnom nasadení, aby sme všetko a včas stihli.

Spomínané bojové zoskupenie na území Slovenska tvoria príslušníci jednotiek z Českej republiky, Nemecka, Holandska, Slovinska, USA a domáceho Slovenska. Aké sú vaše najbližšie úlohy?

V najbližšom období nás čaká zladenie. Keď to trochu odľahčím, teraz vlastne ladíme celý mnohonárodný orchester, v rámci ktorého máme mnoho kvalitných národných hráčov. Na národnej úrovni sú všetky jednotky nášho zoskupenia plne profesionálni vojaci. Vedia veľmi dobre, čo majú robiť. Ale aj v orchestri, keď dáte dohromady kvalitných profesionálnych hráčov na jednotlivé hudobné nástroje, trvá nejaký čas, kým sa z nich stane harmonicky a pre ucho poslucháča príjemne znejúci symfonický orchester. A to je práve úloha na najbližšie týždne. Aby sme potvrdili, že naše mnohonárodné zoskupenie je plne pripravené plniť všetky úlohy, ktoré aliančné velenie očakáva a požaduje.

Od príslušníkov 43. výsadkového pluku Chrudim, ktorí začali v tíme ADVON budovať operačné schopnosti a zázemie pre koaličné jednotky, prevzali štafetu príslušníci 41. mechanizovaného práporu Žatec. Môžete nám predstaviť tento útvar?

41. mechanizovaný prápor generála Josefa Malého je súčasťou 4. brigády rýchleho nasadenia pozemných síl Armády ČR. Vojaci zo Žatca majú dlhoročné skúsenosti z pôsobenia v medzinárodnom prostredí. Od bývalej Juhoslávie (operácie IFOR, SFOR a KFOR), cez Irak, Afganistan, africké Mali až po Litvu, kde plnili úlohy v rámci Predsunutej prítomnosti NATO pod nemeckým velením. Sú profesionálne veľmi dobre pripravení na plnenie úloh a som rád, že sú súčasťou zoskupenia. Majú okrem iného k dispozícii osvedčené kolesové obrnené vozidlá Pandur II 8x8 CZ v rôznych modifikáciách.

Bojové zoskupenie by malo dosiahnuť plnú operačnú schopnosť v septembri. Čo všetko dovtedy treba urobiť?

Do spomínaného septembrového certifikačného cvičenia treba urobiť ešte veľa práce pri zladení a súčinnosti národných jednotiek. Verím, že to zvládneme. Toto moje presvedčenie je podložené oboznámením sa s jednotlivými národnými jednotkami, ich pri-

pravenosťou. Na certifikačnom cvičení bude mnoho národných i medzinárodných pozorovateľov a hodnotiteľov. Aj preto chceme uspieť, získať výborné hodnotenie a najmä ukázať, že naše zoskupenie je plnohodnotnou ochranou východného krídla NATO.

Veľkou výzvou je aj zabezpečenie ubytovacích zariadení pre jednotky zoskupenia umiestnené v Centre výcviku Lešť. Som presvedčený, že Slovensku, ako hostiteľskej strane sa podarí všetky úlohy v tejto oblasti splniť. Bol som ubezpečený, že do októbra by mali byť spomínané otázky pred nastávajúcou zimou doriešené. A nemám prečo tomuto príslubu neveriť.

Mali ste počas vašej doterajšej kariéry možnosť oboznámiť sa s Lešťou? Ako na vás zapôsobil tento výcvikový priestor, ktorý sa na najbližších šesť mesiacov stáva vašim pôsobiskom?

Slovenských vojakov som mal možnosť bližšie spoznať počas operácie KFOR v Kosove v roku 2007. Vtedy to boli príslušníci mechanizovaného práporu Trebišov. A na spoločnú spoluprácu medzi oboma našimi ozbrojenými silami mám len tie najlepšie spomienky. O samotnom Centre výcviku Lešť zasa mám poznatky z medzinárodného logistického cvičenia Capable Logistician v roku 2013. Podľa mňa je Centrum výcviku Lešť veľmi dobre pripravené výcvikové zariadenie. Aj z medzinárodného pohľadu. Pre vojakov je v ňom množstvo zaujímavých výcvikových zariadení a cvičísk. Podľa mojich poznatkov sú nielen českí vojaci, ale aj príslušníci celého mnohonárodného zoskupenia s týmito výcvikovými možnosťami spokojní. Samozrejme, v jeho rámci je potrebné doplniť, prípadne modernizovať ešte niektoré ďalšie zariadenia. Ale to je celkom prirodzený postupný proces budovania. Napríklad už tie spomínané ubytovacie zariadenia. Celkovo však predstavuje Centrum výcviku Lešť veľmi solídny základ na prípravu a výcvik vojenských profesionálov. Nielen slovenských ozbrojených síl, ale aj armád Aliancie.

Čo sa vám počas vašej vojenskej kariéry najviac vyplatilo?

Možno trochu neskromne poviem, že som mal veľké šťastie na veliteľov, ktorí mi velili. Najviac mi dal ich prístup k ľuďom, plneniu úloh... A takisto som mal šťastie na ľudí, s ktorými som pracoval. Vždy sme nakoniec našli spoločnú reč a všetky úlohy sa nám podarilo splniť. Aj keď na začiatku sa nám to zdalo nemožné.

Zhovárал sa: Jozef Žiak
Foto: Armáda ČR

„Máme potvrdené, že naše mnohonárodné zoskupenie je pripravené plniť všetky úlohy, ktoré aliančné vedenie očakáva a požaduje.“

TÉMA

MÚZEUM SNP patrí k symbolom štátnosti

Vlani v máji ministerstvá obrany a kultúry podpísali memorandum o presune Múzea Slovenského národného povstania do rezortu obrany, čo sa stalo 1. januára 2022 realitou. Po pol roku sme sa boli v Banskej Bystrici pozrieť, ako sa jednému z novodobých symbolov Slovenska dýcha pod novým zriaďovateľom.

„Správy o presune Múzea SNP pod rezort obrany spôsobovali u nás minulý rok trochu obavy, aké prináša každá zmena. Postupne sa však ľudia dozvedali, ako budeme fungovať, vysvetľovať prišiel aj minister obrany Jaroslav Naď, no situácia sa upokojila najmä po 1. januári, keď sa ukázalo, že sľubovaný model fungovania bude aj realitou a v podstate bez akéhokoľvek prerušenia kontinuity našej činnosti sme pokračovali a pokračujeme ďalej,“ konštatuje riaditeľ múzea Marian Uhrin.

Marian Uhrin

Srdciari

„Starý otec z maminej strany Štefan Bubelíny z Bacúcha bojoval v SNP celé dva mesiace a 3. októbra 1944, žiaľ, padol,“ odpovedal riaditeľ múzea na otázku či aj ich rodina má na Povstanie nejakú priamu väzbu. „Absolvoval som strojnícku priemyslovku, ale postupne som prišiel na

to, že ma baví skôr história techniky, ako jej konštruovanie. Podarilo sa mi to prepojiť, na vysokej som študoval dejiny a vo vedeckej činnosti sa špecializujem najmä na obrnenú techniku, používanú na Slovensku v rokoch 1939 až 1945 vrátane SNP,“ pokračoval Marian Uhrin, ktorý zažil jeden zo svojich najšťastnejších dní, keď mu v roku 2005 vtedajší riaditeľ Múzea SNP Ján Stanislav ponúkol pozíciu interného zamestnanca. Je zrejmé, že udržanie posolstva Povstania je pre neho poslanie, nie iba robota.

„Od malého dievčatka som chcela pracovať práve tu, v Múzeu SNP. Bol to môj sen, ktorý sa splnil,“ usmeje sa Lucia Soťáková, ktorá pracuje v pozícii pedagóg – historik a prišla pred siedmimi rokmi. A Boris Vigaš, vedúci oddelenia prezentácie, ktorý patrí k tým najskúsenejším a ktorý okrem riadenia aj lektorsky sprevádza návštevne skupiny v slovenskom i anglickom jazyku? „Som Banskobystričan, lokálpatriot a vyštudovaný pedagóg a historik. Keď sa mi v roku 1996 naskytla možnosť odkrútiť si civilnú vojenskú službu v Múzeu SNP, bolo to ako výhra v lotérii, ktorá pokračuje doteraz...“

Skrátka – srdciari. O to viac im záležalo na tom, aby sa Múzeum SNP nedostalo na zlú koľaj, na vedľajšiu, tobôž nie na slepú. „Po prvom polroku si myslím, že perspektíva múzea v rámci rezortu obrany môže byť pre nás zaujímavá a prospešná. Vedenie ministerstva má záujem nás podporovať, s administratívou, ktorá je trochu iná, nám na úrade správy rozpočtovej kapitoly ministerstva obrany vždy ochotne poradia, dofinancovali nám niektoré projekty, do personálnych či odborných otázok nám nikto nezasahuje a črtajú sa široké možnosti ďalšej podpory a spolupráce. Ak toto ostane trvalým trendom, tak verím, že múzejníctvo srdca Povstania bude napredovať,“ hovorí Marian Uhrin.

V rámci delimitácie bola expozícia v Osvienčime presunutá pod Slovenské národné múzeum a digitalizačné pracovisko pod Slovenskú národnú galériu, ale spolupracovať budú naďalej. Nehovoriac o tom, že Múzeum SNP nie je iba hlavná budova pamätníka s múzeom a servisným zázemím, plus príľahlý parkový areál so stálou expozíciou ťažkej bojovej techniky, bunkrom či lietadlom Li-2. „Patrí nám aj pamätník v Nemeckej s malou expozíciou venovanou nacistickým represáliám na

Slovensku, múzeum má v správe národnú kultúrnu pamiatku Kalište, máme tiež expozíciu v obci Tokajík na východnom Slovensku. Pracovisko konzervátorov a reštaurátorov je v samostatnej budove na okraji Banskej Bystrice. Sekretariát, vzdelávacie centrum, archív a knižnica sídlia v našej ďalšej budove na Tulskej ulici.“ Spolu 64 zamestnancov, relatívne mladý tím. Ťažisko tvoria štyridsiatnici. Po novom roku nikoho neprepustili. „Naopak, minimálne na sprevádzanie by sme ešte niekoľkých potrebovali,“ poznamenal riaditeľ.

Prečo prišli

Po covidovej prestávke sa totiž návštevnosť nielenže vrátila na predchádzajúcu úroveň, ale priebežne rastie. Ako ozrejmil Peter Súkeník z oddelenia prezentácie a správy expozícií, len v banskobystrickom areáli mali v máji 5 016 návštevníkov, v júni ich bolo 6 586. To, že sú za tým aj školské exkurzie, je zrejmé. My sme sa už začiatkom prázdnin spýtali, prečo prišli tí, ktorí sa do Múzea SNP vybrali individuálne. „Žijeme už dlhšie vo Washingtone D. C. a naše dve dcéry chceme oboznámiť so základom slovenskej histórie,“ odvetili nám Ján a Marcela Hrivnákovci a vymenovali nám mená príbuzných z oboch strán, ktorí v SNP bojovali. „Bol som tu ešte ako žiak základnej školy v roku 1987, vtedy som to tak nechápal, viete ako to býva, keď sú chalani v puberte. Takže tentoraz som si urobil na Múzeum SNP dosť času a zaujíma to aj manželku, veľmi sa teším,“

Dom ako socha

Pôvodný víťazný návrh Dušana Kuzmu z roku 1959

Už na prvých oslavách Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v auguste 1945 rezonovala téma výstavby pietneho miesta, pamätníka padlým. Myšlienka vzniku múzea zaznela v roku 1953 v záveroch vedeckej konferencie SAV a 22. decembra 1954 sa pretavila do uznesenia 49. schôdze Sekretariátu ÚV KSS, ktoré konštatovalo, že múzeum má sídliť v Banskej Bystrici. K zlúčeniu idey pamätníka s múzeom došlo po roku 1957. Realizácia však nebola priamočiara ani rýchla. Pri prvých projektoch sa uvažovalo o dvoch miestach. Jedným z nich boli priestory pod hradnými múrmi, kde je pamätník dnes, ale vážnym kandidátom bol aj Bánoš. Ten preferoval architekt Ján Svetlík s návrhom, ktorý pripomína bratislavský Slavín. Pamätník na Bánoši presadzoval aj architekt a urbanista Ladislav Beisetzer, autor pamätníka francúzskym partizánom pri Strečne a Jána Švermu na Ostredku. Ani jeho návrh sa nerealizoval.

Múzeum Slovenského národného povstania vzniklo 8. mája 1955 a jeho prvým sídlom sa stala budova historickej

Lucia Sotáková so skupinou návštevníkov

Hanouskovci z Čiech

konštatoval Martin Holub z Prahy. „Tank, delá a vlak,“ prekrikovali sa traja malí školáci manželov Režových z Nitry pri odpovedi na otázku, čo sa im najviac páči z vonkajšej expozície. „Tí mladší tomu ešte tak nerozumejú, ale návšteva v nich ostane a keď budú chápať viac, prídu znova,“ myslí si pani Lenka Režová. Podobne to bolo aj u manželov Michala a Kataríny Klinčíkovcov, ktorí prišli z Nemeckej aj so štvorročným synom. Syn pána Josefa Hanouska má už desať: „Cestujeme po Slovensku s obytnou dodávkou, chceme Štěpánovi predstaviť našu bratskú krajinu s jej históriou, pričom Banská Bystrica s Múzeom SNP je vyvrcholením našej cesty,“ vysvetlil nám muž z Chlumu u Zbýšova v okrese Kutná Hora.

Energia výziev

Noc múzeí a galérií, celoslovenská výtvarná súťaž pre deti, rôzne koncerty, filmy, publikácie či vzdelávacie programy sú súčasťou života múzea spojeného so širokou verejnosťou. Tá však neodpúšťa stagnáciu. „V predchádzajúcom období sme napríklad oživilí pancierový vlak Štefánik, vlni sme presunuli do našich dielni tank Lt vz. 38, ktorý prechádza pomerne rozsiahlou opravou, no minulé roky sa nepodarilo zabezpečiť dostatočnú starostlivosť o zbierky v rámci vonkajšej expozície. Radi by sme aj pre ťažkú techniku zabezpečili strechu nad hlavou v modernom architektonickom prevedení,“ avizuje Marian Uhrin.

Riaditeľ Uhrin za najväčšie prelomy v histórii múzea považuje jeho samotný vznik v polovici 50. rokov, reálne začatie fungovania múzea ako inštitúcie na konci 50. rokov a, samozrejme, koniec 60. rokov, čo bol presun do novej budovy pamätníka, ako ho poznáme dnes. „Dovtedy múzeum sídlilo v priestoroch historickej radnice mesta a tie priestory neboli vyhovujúce.“ Aktuálne výzvy k najzásadnejším zmenám múzea nie sú malé: „Verejnosť sa zanedlho už bude môcť dostať aj do otvoreného depozitára. Depozitár je aktuálne v podzemí múzea, kde však nemá adekvátne podmienky. Nové depozitáre sa presunú do

prízemnej časti, kde bola administratíva, v podzemí zostanú dielne, servisné priestory a podobne. V budúcnosti do podzemia azda rozšírime aj expozíciu.“

Čo je dôležité, depozitár bude dimenzovaný na väčšiu kapacitu a bude na úrovni nielen pokiaľ ide o teplotu, vlhkosť či samotné priestory, ale bude tiež otvorený. Čo to znamená? „Jeho časť bude mať presklené steny. Návštevník, ktorý vojde do expozície, bude mať možnosť doň nahliadnuť. Bude napríklad vidieť prezentáciu činnosti konzervátorov a stovky ďalších exponátov. Budú tu tiež prebiehať vzdelávacie programy. Depozitár bude doplnený o bádateľňu, kde záujemcovia budú mať možnosť prísť s niektorými predmetmi priamo do styku. K dispozícii budú rôzne moderné technológie. Projekt financujeme z nórskeho fondov. To však nestačilo. Sme veľmi radi, že nám s dofinancovaním nového depozitára pomohlo ministerstvo obrany. Lebo pokiaľ ide o uloženie zbierok a depozitných priestorov, stále sa nachádzame v roku 1969.“ Na ilustráciu – Múzeum SNP má asi 17-tisíc zbierkových predmetov. V expozíciách ich vystavuje okolo 2 500.

„Nasledovať by mala aj výmena veľkoplošného presklenia v expozícii hlavnej budovy múzea. Je v havarijnom stave a nezodpovedá súčasnosti. Slnečné lúče prenikajú cez sklo a poškodzujú zbierkové predmety. Radi by sme tieto sklá vymenili a realizovali novú stálu expozíciu.“

Môžeme darovať

„Nechceli by ste ten vojnový denník po starom otcovi venovať múzeu?“ zaskočíme otázkou ďalšieho z návštevníkov. Martin Samčík už 12 rokov žije v Holandsku a prišiel do Banskej Bystrice zo Žiaru nad Hronom aj s rodičmi. „Bol som tu, keď som bol malý a som rád, že sme prišli opäť, lebo teraz to človek vníma celkom inak,“ povie najskôr pán Samčík. Potom ešte raz spomenie na svojho deda Mikuláša Samčíka, ktorý bol cez vojnu šoférom: „V tom denníku má ešte zážitky aj z nasadenia

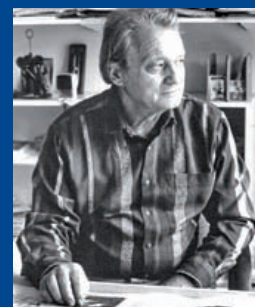
radnice, kde bola už o rok skôr sprístupnená stála múzejná expozícia. V roku 1957 SAV priznala Múzeu SNP vedecký charakter, a tak sa stalo celonárodným múzejným a vedeckým ústavom. Nové postavenie si vyžadovalo aj adekvátne priestory

a technické vybavenie. Preto sa oprášila myšlienka výstavby pamätníka spojeného s múzeom. Spočiatku boli v hre obe lokality – v Bystrici aj na Bánoši, lenže múzeu priestor mimo mesta nevyhovoval. Víťazi urbanistickej súťaže Milan Kodoň a Emanuel Hruška navrhli priestor v historickej časti mesta, kde je Múzeum SNP dnes.

Mimoriadna stavba

Na začiatku bola súťaž v roku 1952, na ktorej sa zúčastnili aj absolventi Fakulty architektúry Dušan Kuzma a Vojtech

Vilhan. No súťaž nerozhodla o realizácii, a tak bola o päť rokov vypísaná druhá. V nej Dušan Kuzma získal odmenu. Rozhodnutie o lokalite pre pamätník viedlo k tretej súťaži v roku 1959. Tu už získal Dušan Kuzma najvyššie ocenenie s návrhom, ktorý síce ešte nemal dnešnú podobu, ale porotu presvedčil mierkou, citlivým rešpektovaním historických múrov opevnenia a Bašty, širokým nástupným schodiskom, syntézou architektúry a výtvarného diela. Samotný Pamätník bol jednoduchý čistý kubus posadený na subtilné stĺpy prízemí. Konečnú skulpturálnu formu diela ovplyvnila šťastná voľba spolupracovníka, sochára Jankoviča, ktorý sa stal aj autorom centrálného výtvarného diela v Pamätníku. Úlohu zohral i čas, preto-

Architekt Dušan Kuzma

OSLAVY 78. VÝROČIA SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA

29. august 2022, Banská Bystrica, areál Múzea SNP

OFICIÁLNY PROGRAM:

- 11:00 prelet leteckej techniky OS SR + kladenie vencov
- 11:20 začiatok slávnostného zhromaždenia, nastúpenie Čestnej stráže OS SR, vztyčovanie vlajky, hymna SR v podaní Vojenskej hudby Banská Bystrica
- 11:35 privítanie hostí moderátorom a riaditeľom Múzea SNP
- 11:43 príhovor prezidentky SR Zuzany Čaputovej
- 11:50 vystúpenie SĽUK-u
- 11:55 príhovor predsedu NR SR Borisa Kollára
- 12:02 pieseň Kataríny Knechtovej
- 12:07 príhovor predsedu vlády SR Eduarda Hegera
- 12:14 SĽUK – tanečná časť
- 12:20 povýšenie veterána druhej svetovej vojny – priameho účastníka SNP Vladimíra Strmeňa, vyznamenanie zahraničného účastníka SNP
- 12:30 modlitba generálneho duchovného OS SR a OZ SR plukovníka Viktora Saba
- 12:33 vystúpenie detského zboru spoločne s Vojenskou hudbou Banská Bystrica, zoskok parašutistov

KULTÚRNY PROGRAM:

- 13:00 – 14:00 Katarína Knechtová
- 14:30 – 15:30 Banda
- 16:00 – 17:00 SĽUK
- 17:00 – 18:00 Martin & Marek Geišbergovci (v priestore Záhrada Chavivy Reick)
- 19:00 slávnostný koncert Štátnej Opery Banská Bystrica
- 20:30 odovzdávanie cien Múzea SNP

SPRIEVODNÉ AKTIVITY, 13:00 až 18:00:

Prezentácia Ozbrojených síl SR (zlaňovanie, kynologické ukážky, Regrutačné stredisko), prezentácia aktivít Dukly Banská Bystrica (aktivity pre deti), prezentácia aktivít Vojenského historického ústavu, dobový vojenský tábor klubov vojenskej histórie, prezentácia dialkovo riadených modelov zo Slovenska, bezplatný vstup do expozície Múzea SNP, premietanie dokumentárnych filmov v kinosále Múzea SNP.

že k projektovaniu sa pristúpilo až tri roky po súťaži, v roku 1962. Pamätník je vyvrcholením uvoľnených 60. rokov, v ktorých vzniklo viacero významných architektonických konceptov.

Pri príležitosti 20. výročia SNP mal byť položený základný kameň pamätníka a múzea. Prvý tajomník ÚV KSČ Antonín Novotný zvolal na posúdenie návrhu Pamätníka s múzeom SNP v Banskej Bystrici zasadnutie predsedníctva strany. Prezentácia D. Kuzmu bola úspešná. Projekt s centrálne umiestnenou plastikou Obete varujú sa mohol začať realizovať. Pri výstavbe sa odstránila časť Kapitulskej ulice, celá Nová a Mäsiarska ulica. Výstavba sa začala v roku 1966 a skončila bola v roku 1969.

V prízemnej podnoži budovy sú administratívne priestory a kinosála. Vlastná expozícia sa nachádza v hmote dvoch

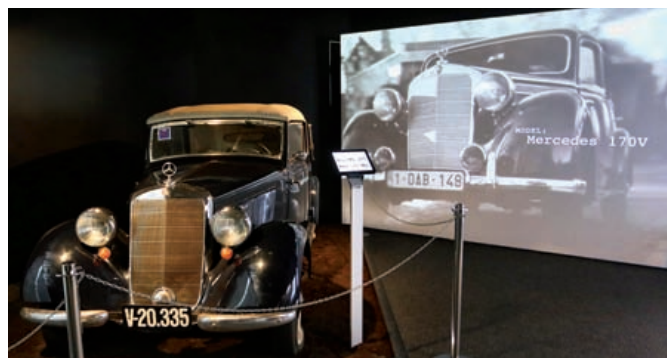
hemisfér nad podnožou. Jej rozseknutie štrbinou umožňuje osvetlenie výstavných priestorov a vytvára expresívny centrálny priestor so silným výtvarným motívom súsošia.

Mimoriadny človek

Profesor Dušan Kuzma patrí k najvýznamnejším slovenským osobnostiam umenia a architektúry 20. storočia. Narodil sa 17. marca 1927 v obci Mestečko pri Púchove. Vysokoškolské štúdium na Fakulte architektúry Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave ukončil v roku 1952, no už v roku 1947 praxoval u významného francúzskeho „železobetónového“ architekta Augusta Perreta. Do roku 1954 pôsobil ako asistent prof. Belluša na FA SVŠT, ďalšie dva roky bol vedúcim odboru architektúry na Povereníctve kultúry, do

Sochár Jozef Jankovič

Najmodernejšia časť múzea s audiovizuálnou súčasťou

na východnom fronte v armáde Slovenského štátu. Po potlačení Povstania skončil v zajateckom tábore. Našťastie prežil,“ povedal Martin Samčík s tým, že o darovaní vzácneho rodinného dokumentu ešte neuvažovali, takže sa nad tým azda zamyslia.

„Keď usúdime, že niečo v našich zbierkach abscentuje a mali by sme to mať, nové exponáty získavame aktívnym vyhľadávaním,“ konštatuje M. Uhrin. „Napríklad, takto kompletujeme zbierku poľných ďalekohľadov používaných v SNP. Predmety získavame kúpou alebo darom.“ Do daru dostali veľa predmetov od priamych účastníkov SNP, teraz aj od ich potomkov, no tiež od zberateľov. „Nie tak dávno nás veľmi potešil darca, vďaka ktorému sme získali nemeckú rádiostanicu, aká bola vo výbave tanku Lt vz. 38, ktorý máme práve v rekonštrukcii. Keď ho budeme kompletizovať, doplníme tam aj spomenutú rádiostanicu.“ Rôzne torzá vojenskej výstroje, prsteň povstaleckého vojaka, vreckovú baterku či závesy na bodáky sa k nim dostali po tom, ako ich príslušné orgány zabavili neoprávneným hľadačom.

Zopár zaujímavosti

„Iste poznáte knihu od Bohumila Hrabala Obsluhoval som anglického kráľa – no a ja sa zase môžem hrdiť, že som spre-

vádzal kráľa rumunského,“ usmial sa Boris Vigaš. „Bol to kráľ Michal, ktorý, samozrejme, v Rumunsku už nekraľuje, ale keď u nás uvidel uniformu vojaka Rumunskej kráľovskej armády, ktorá sa podieľala na oslobodzovaní Slovenska, hneď ožil. Okamžite definoval, ktoré vyznamenanie na vystavenej uniforme udeľovala vojakom jeho kráľovská rodina.“ Keď inokedy pán Vigaš sprevádzal nórsku veľvyslankyňu, tak jej povedal, že v SNP síce bojovalo 35 národov a národností, ale Nóra sme u nás nemali a v múzeu nie je ani žiadny exponát súvisiaci s Nórskom. „Akože nemáte, veď tie povstalecké lyže majú viazanie Kandahar, ktoré vzniklo v 19. storočí práve v Nórsku,“ s úsmevom odvetila veľvyslankyňa. Boli však aj neveselé chvíle. B. Vigaš spomína zážitok svojho kolegu: „Pri jeho výklade jednej staršej pani začali stekať po líčach slzy. To vtedy, keď na fotografiu uvidela medzi deportovanými židovskými občanmi Slovenského štátu aj Ruženu Messingerovú. Bola to jej sestra a potom, ako ju odvliekli zo Slovenska, sa už nikdy nevideli.“

Dalo by sa povedať, že za každým vystaveným predmetom je aj jeho príbeh. Napríklad bunda Roya Madsona, letca z amerického Utahu, ktorý pánovi Vigašovi rozprával o svojej vďačnosti voči Slovákom, ktorí ho zachránili pred zajatím po zostrelení nad Sobotišťom. Svoj príbeh má aj povstalecká puška vz. 24, ktorú našli v roku 1973 pri Nižnej Boci vrastenú medzi dva mocné stromy. Cez Povstanie to boli ešte len mladé smrečky, keď jej majiteľa zranili a ostala tam, aby sa po desaťročiach aj so spilenými časťami stala jedným z najkurióznějších exponátov múzea.

Zaujímavé sú aj spomienky predstaviteľov Povstania, či už je to Ján Golian, Imrich Karvaš, Gustáv Husák, Rudolf Viest alebo Karol Šmidke, ktoré nahrali slovenskí herci a môžeme si ich vypočuť pri zapnutí tlačidla. „Systém hlasového sprievodcu je z roku 2004 a už by potreboval modernizáciu. Časť expozície spojená s možnosťou premietnutia krátkych filmov je modernejšia, má len päť rokov. No i tak je stále najžiadanejší živý sprievodca, ktorý vie reagovať na otázky napríklad aj podľa toho, odkiaľ ten-ktorý návštevník pochádza, respektíve, čo ho najviac zaujíma,“ mieni Boris Vigaš.

Pozvanie od kolegov

„Medzinárodnú spoluprácu sme mali vždy, ale chceli by sme ju rozvinúť aj s ďalšími múzeami, ktoré majú podobné zameranie,“ avizuje riaditeľ Marian Uhrin. Napríklad by sa chceli vrátiť k spolupráci s múzeom druhej svetovej vojny a odboja v holandskom Overlone.

Organizujú vedecké konferencie a vydávajú z nich zborníky. Tá tohtoročná bude venovaná hrdinstvu a násiliu v období druhej svetovej vojny. V rámci vedeckého výskumu sa špecializujú, samozrejme, na pôsobenie povstaleckej armády, parti-

roku 1960 pracoval ako vedúci odboru Slovenského výboru pre výstavbu. V tomto roku sa mu podarilo založiť Katedru architektúry na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a stal sa jej vedúcim. V roku 1963 sa stal docentom a v roku 1978 bol menovaný za profesora.

Programovo sledoval spojenie architektúry s výtvarným umením. Okrem Pamätníka SNP v Banskej Bystrici je aj autorom budov Matice slovenskej v Martine, Výskumného ústavu zväračského a VŠVU v Bratislave. Vytvoril alebo bol spoluautorom pamätníkov, ktorým dominuje Pamätník SNP na Námestí SNP v Bratislave, pamätník Andreja Sládkoviča

v Krupine, Ferdiša Kostku v Stupave, Frisca Kafendu v Slávičom údolí a mnohých ďalších. V roku 1970 mu udelili Cenu Dušana Jurkoviča, v roku 1975 Národnú cenu SR a v roku 1984 titul Zaslúžilý umelec.

Najznámejším dielom Dušana Kuzmu je Pamätník a múzeum SNP v Banskej Bystrici. Vytvoril dielo modernej architektúry, kde má „rozpoltená hmota evokovať zásadný spoločenský čin a rozhodnutie spoločnosti povstať proti nacizmu“. Sám označil stavbu za „pokus vyjadriť hrdinský čin národa“ a odmietol interpretácie diela ako „bačovský klobúk“, „rozlomený peceň chleba“ či „puknuté srdce“.

Dušan Kuzma zomrel 17. júna 2008 v Bratislave vo veku 81 rokov.

Mimoriadne súsošie

Jednou z dominánt Pamätníka SNP v Banskej Bystrici je bronzové súsošie Obete varujú, s hmotnosťou 14 ton a výškou vyše 7 metrov. V roku 1969 ho k 25. výročiu Povstania vytvoril slovenský sochár Jozef Jankovič (1937 – 2017). „Sústredil sa na expresívne zobrazenie utrpenia obetí,“ charakterizovala dielo Zuzana Majlingová zo Stredoslovenskej galérie v Banskej Bystrici. „Kompozícia nahromadených deformovaných

zánov, represálie na Slovensku, vypálené obce či holokaust. Keď nadhodíme či sa vôbec ešte po toľkých rokoch dá objaviť niečo nové, riaditeľ jednoznačne povie: „Paradoxne, je toho ešte veľmi veľa. Zďaleka nie všetko je vybadané. Či už je to činnosť jednotlivých taktických skupín povstaleckých armád, ktoré neboli úplne spracované alebo individuálne príbehy tisícov povstaleckých vojakov a partizánov, o ktorých sa nepísalo a ktorí si zaslúžia našu pozornosť.“

Vydávajú tiež vedecké monografie, materiály na metodické vzdelávanie, publikujú v médiách. Aj v tejto oblasti sa veľmi tešia na ešte intenzívnejšie pokračovanie spolupráce s Vojenským historickým ústavom, s ktorým podpísali dohodu o spolupráci. „Spoluprácu s vojakmi si vieme predstaviť aj pri údržbe národnej kultúrnej pamiatky Kalište. No a možno po pri našich dielnach využijeme pri opravách historickej techniky kapacity z Vojenských opravárenských podnikov.“

„Keď si uvedomíme, že SNP patrí k najvýznamnejším udalostiam v slovenských dejinách a je na ňom do značnej miery postavená aj naša štátnosť, je v štátnom a verejnom záujme, aby sme si pripomínali SNP, aby sme o ňom vedeli čo najviac, aby sme nezabudli na bojovníkov Povstania, ktorí boli ochotní obetovať svoje zdravie a životy, na obranu našej krajiny,“ uzatvára riaditeľ Múzea SNP Marian Uhrin. No ešte niečo. Prichádza s ponukou: „Napríklad vzdelávacie programy o SNP a holokauste s presahom do súčasnosti, trebárs smerom k extrémizmu, organizujeme pre školákov cez učiteľov až po seniorov. Pre armádu, ak dobre viem, sme doteraz v tejto oblasti neorganizovali nič. Radi by sme preto ponúkli vzdelávací priestor teraz už našim kolegom z rezortu obrany. Ministerstvom obrany a generálnym štáбом začínajú byť vrátane kadetov z akadémie a vojakov z útvarov. Budete vítaní.“

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, Ivan Kelement, Múzeum SNP

Boris Vigaš a Martin Samčík z Holandska s rodičmi

tiel je vo svojej monumentálnej mierke desivá a varuje pred tragédiou, ktorú prináša každá vojna. Ide o nadčasové dielo s dôležitým spoločenským významom. Je však zaujímavé aj v kontexte spojenia architektúry a sochárskeho diela. Keď architekt Dušan Kuzma Pamätník SNP projektoval, súčasťou myšlienkového konceptu bolo aj začlenenie súsošia Jozefa Jankoviča.“

Na svojom mieste v areáli novej dominanty Banskej Bystrice však Jankovičovo dielo zotrvalo iba krátko. Autor v normalizačnom období pre svoje postoje upadol do nemilosti a úrady rozhodli o od-

stránení centrálného prvku pamätníka. Zdôvodnili to depri-mujúcim vplyvom na návštevníkov. Súsošie preto v roku 1972 odviezli do skladu pri Dolných Pránoch. Krajskému ústavu štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody dalo dva roky práce, kým sa súsošie zo skladiska dostalo aspoň do areálu pamätníka vo vypálenej obci Kalište. Bol jeho prechodným domovom tridsať rokov. Prevoz na Kalište nebol jednoduchý, rozmery a hmotnosť spolu s nevyhovujúcimi cestami odradili všetkých možných prepravcov. Jedinou možnosťou sa ukázalo rozrezať súsošie na štyri časti a po prevoze ich na mieste zmontovať.

V Kališti stálo súsošie až do roku 2004, keď sa rozhodlo o jeho návrate do Pamätníka SNP. Demontáž ani nasledujúca montáž na pôvodnom mieste už neboli problémom. Bolo však treba doplniť dve nohy sôch na súsoší, ktoré odrezali koncom roku 2001 v Kališti zlodeji vzácnych kovov.

Prípravil: Miloslav Ščepka

Súsošie Obete varujú v Kališti

152 mm D-20 ukrajinskej armády

Delá kralujú bojisku

Delostrelectvo prezývajú v Rusku boh vojny už od čias cára. Mnohokrát sa totiž ukázalo ako zbraň, ktorá je rozhodujúca pre výsledok bitky. Rovnako je to aj dnes v bojoch o Donbas na východe Ukrajiny, kde Rusko využíva práve svoju drvivú prevahu v delostrelectve.

Hneď na začiatok však treba povedať, že na ruskom spôsobe nasadenia artilérie sa od druhej svetovej vojny veľa nezmenilo. Sústreďením delostrelectva na kľúčovom mieste fronty síce Rusi dosahujú miestnu prevahu až 20 : 1, ale tým sa akákoľvek iniciatíva končí. Väčšina nasadenia ruských diel spočíva v masívnom plošnom ostreľovaní daného úseku. Spoliehajú sa na to, že skôr či neskôr zasiahnu aj niečo vojensky významné. Ďalším dôležitým dôsledkom takejto taktiky je vplyv na psychiku obrancov. Niekoľkohodinové bombardovanie otrasie aj najodolnejšími jedincami.

Je to ukrajinská strana, ktorá je nútená vymýšľať inovatívne postupy, aby túto ruskú prevahu aspoň sčasti vyrovnala. Využívajú drony na zistenie dôležitých cieľov a ich nasledujúce presné ostreľovanie. Sem patria najmä velitelské stanovištia, sústreďenia techniky a sklady munície. Na odvetnú

streľbu na ruské batérie zasa využívali moderné delostrelecké radary dodané zo Západu. Pri presných útokoch na takéto bodové ciele nepotrebujú toľko hlavnú a toľko munície ako ruská strana pri svojej taktike plošného bombardovania. Ukrajinci tiež využívajú vysokú mobilitu. Po niekoľkých výstreloch sa hneď presúvajú na iné miesto, aby Rusom komplikovali zameranie ich pozícií.

Veľkým problémom na ukrajinskej strane sa stala munícia. Spočiatku používali „sovietsky“ kaliber 152 mm, no zásoby týchto granátov sa v celej Európe rýchlo minuli. To bol jeden z hlavných dôvodov, pre ktorý začal Západ vo väčšom množstve dodávať Ukrajine nové delostrelecké systémy kalibra 155 mm. Táto munícia je totiž dostupnejšia a spojenci jej dodali už niekoľko stotisíc kusov.

Komplikácie s muníciou sa však prejavili aj na druhej strane. Najprv

začali chýbať granáty kalibra 122 mm. Také delá totiž Rusi vo veľkom počte prenechali separatistom – a tí neľnili a strieľali omnoho rýchlejšie, ako sa nová munícia stíha vyrábať. V júni a júli sa tiež Ukrajinci zamerali na ničenie muničných skladov, čo sa podpísalo na nedostatku granátov aj iných kalibrov. Preto je Rusko nútené dovážať delostreleckú muníciu zo skladov bieloruskej armády.

Delá sovietskej výroby

Hoci trend po druhej svetovej vojne smeroval čoraz viac k samohybným delostreleckým systémom, vo vojne na Ukrajine sú stále hojne nasadené aj delá ťahané. Kaliber 122 mm zastupuje húfnica 2A18 označovaná aj D-30, ktorá je v službe od roku 1960. V čase vzniku bola určená nielen na podporu motostreleckých útvarov, ale aj ako protitanková zbraň. Vďaka tomu má nízku siluetu a široký odmer. Ne-

Ukrajinská samohybná húfnica 2S22 Bohdana

Akcia ukrajinskej armády

Msta-B ukrajinskej armády

AHS Krab na Ukrajine

Francúzska samohybná húfnica CAESAR

zvyčajným prvkom sú ramená lafety, ktoré po rozložení do palebnej pozície tvoria trojnožkový podstavec. Zbraň má hmotnosť 3 210 kg, obsluhuje ju osem vojakov a maximálna krátkodobá rýchlosť streľby je 10 až 12 rán za minútu. Bežná rýchlosť streľby je oproti tomu polovičná. Dostrel je 15 km.

Väčší kaliber 152 mm zastupujú medzi ťahanými húfnicami na ukrajinskom bojisku dve zbrane. Hojne rozšírená je húfnica 2A65 Msta-B. Ide o základnú ruskú delostreleckú zbraň, ktorá bola navrhnutá v 70. rokoch a do služby vstúpila v roku 1987. Písmeno B znamená Buksirujemaja, čiže ťahaná. Húfnica má hmotnosť 6 800 kg a obsluhuje ju jedenásť vojakov. Maximálny dostrel je 29 km.

Starším typom je 152 mm ťahaná húfnica M1955 označovaná aj ako D-20. Tá má hmotnosť 5 700 kg a obsluhu tvorí osem vojakov. Dokážu vystreliť maximálne 5 až 6 rán za minútu, no bežná rýchlosť streľby je len raz za minútu. Dostrel je 17 km. Hoci má táto zbraň už okolo 70 rokov, stále bola v počte viac ako 200 kusov v ukrajinskej výzbroji a používali ju aj separatistické jednotky. Ako náhradu strát začali tieto húfnice vyťahovať zo skladov aj ruské vojská.

Samohybné verzie

Všetky uvedené zbrane sú na Ukrajinu nasadené aj v samohybnej verzii. Húfnica D-30 kalibru 122 mm sa stala základom vozidla 2S1 Gvozdika. Vyvinuli ho

na prelome 50. a 60. rokov a do výzbroje sa dostalo v roku 1971. Samohybná pásová húfnica má sedemkolesový podvozok s motorom vpredu a otočnou vežou v zadnej časti. Vozidlo dlhé 7,3 m má hmotnosť 16 ton a štvorčlennú posádku.

Staršia 152 mm húfnica D-20 sa zasa stala základom vozidla 2S3 Akacija. Vyvinuli ho v druhej polovici 60. rokov a do služby sa dostalo naraz s Gvozdikami v roku 1971. Má tiež podobnú koncepciu s motorom vpredu a otočnou vežou vzadu. Väčšia zbraň si však vyžiadala dĺžku 8,4 m a hmotnosť 28 ton. Posádka je štvorčlenná, ale v palebnej pozícii sa k nim pridávajú ďalší dvaja nabíjači, ktorí podávajú granáty do vozidla cez dva poklopy v zadnej časti.

V roku 1989 vstúpila do služby modernjšia samohybná pásová húfnica 2S19 Msta-S. Ako už názov napovedá, jej základom je húfnica 2A65 Msta-B. Písmeno S v tomto prípade znamená Samochodnaja. Ide o 7,15 m dlhé a 42 ton ťažké vozidlo s 5-člennou posádkou. Húfnice Msta-S Rusko v priebehu služby modernizovalo dodaním automatického systému riadenia streľby. Kadencia tak dosahuje až 10 rán za minútu.

Novinky zo Západu

Všetky doteraz uvedené typy sú vo výzbroji na oboch stranách. Ukrajina však od začiatku vojny dostala od spojencov viacero ďalších delostreleckých systémov. Z Česka prišlo vyše 20 kusov osemkolesových ShKH vz.77 DANA, ktoré sa vyrábali ešte za Československa a sú staršieho kalibru 152 mm. Navrhla ich Konštrukta Trenčín, vyrábali sa v ZTS Dubnica nad Váhom. Británia sľúbila dodať 50 ľahkých ťahaných húfníc L119 kalibru 105 mm.

Väčšinu dodávok tvoria zbrane kalibru 155 mm. Najpočetnejšie sú ťahané húfnice M777, ktorých z USA, Kanady a Austrálie prišlo už 136. Ide o modernú zbraň z roku 2005. Oproti starším americkým ťahaným húfniciam je ľahká (4,2 t) a na jej obsluhu stačí päť vojakov. Dostrel s bežným granátom je 21 km, predĺžený dostrel je 30 km a navá-

dzaný granát Excalibur dostrelí až na 40 km.

Ďalšie dodané zbrane sú samohybné. Z Nemecka a Holandska prišlo 18 húfníc Panzerhaubitze 2000. Vyznačujú sa veľkou rýchlosťou streľby a veľkým dostrelom. Bežná kadencia je 10 rán za minútu, ale v prípade potreby dokáže vystreliť salvu troch granátov za 9 sekúnd. Bežný dostrel je 30 km, granáty s dodatočným raketovým pohonom dostrelia 67 km. Posádku tvorí päť vojakov.

Poľsko dodalo 72 samohybných pásových húfníc AHS Krab. Osemnásť kusov Poliaci darovali zo svojej výzbroje, ďalších 54 Ukrajina kúpila. Dodali ich aj s veliteľskými vozidlami. Krab kombinuje pásový podvozok juhokórejských samohybných húfníc K9 Thunder a vežu britských AS-90M Braveheart. Rýchlosť streľby je šesť rán za minútu a bežný dostrel je 30 km, predĺžený 40 km. Hmotnosť húfnice je 48 ton a posádka je 5-členná.

Medzi dodanými pásovými samohybnými húfnicami je aj približne 50 kusov starších vozidiel M109 vo verzii A3 a A4 zo 60. a 70. rokov. Majú 155 mm kanón s dĺžkou hlavne 39 kalibrov a dostrelom 18 km.

Z Francúzska prišlo 18 samohybných húfníc CAESAR kalibru 155 mm, ktoré sú namontované na šesťkolesovom podvozku nákladného auta. Ide o relatívne ľahkú zbraň (17,7 t), ktorej obsluhu tvorí päť vojakov, ale v prípade núdze to zvládnu aj traja. Dostrel je 42 km, v prípade použitia granátov s raketovým pohonom viac ako 50 km.

Ukrajina sa nespolieha len na dodávky zo zahraničia. Do bojov nasadila aj šesťkolesovú samohybnú húfnicu 2S22 Bohdana vlastnej výroby. Verejnosti ju predstavili v roku 2018. Má kanón 155 mm, pancierovú kabínu posádky a zásobník na 20 granátov. Bežný dostrel je 40 km, granáty s raketovým pohonom dostrelia na vzdialenosť 50 km. Posádka je päťčlenná. Bohdany nasadila Ukrajina aj pri ostreľovaní Hádneho ostrova, odkiaľ sa napokon ruská posádka na konci júna stiahla.

Text: Miroslav Barič

Americká ťahaná húfnica M777

Česko poskytlo Mi-24

Ukrajina postupne posilňuje aj svoje vrtuľníkové letectvo. Z USA dostala 20 kusov transportných strojov Mi-17, ktoré boli pôvodne určené pre Afganistan. Prvé z nich začala preberať už v apríli. Na prelome mája a júna zasa prišla informácia o tom, že Česko dodá Ukrajine aj útočné helikoptéry.

Ich počet a typ nebol hneď zverejnený, malo by však ísť o Mi-24, ktoré sa naši susedia chystali postupne vyradiť a prejsť na nové americké vrtuľníky Bell AH-1Z Viper. Mi-17 (resp. Mi-8) aj Mi-24 Ukrajina používa, a tak nemusí preškoľovať pilotov ani pozemný personál.

.....Text: Miroslav Barič

Najviac je pásových transportérov

Najpočetnejším typom ťažkej techniky, ktorý Ukrajina dostala zo zahraničia, je trochu prekvapujúco pásový obrnený transportér americkej výroby M113. Prekvapujúco preto, lebo sa dlho predpokladalo, že Ukrajina bude primárne dostávať techniku sovietskej výroby, na ktorú sú jej vojaci zvyknutí a vedia ju používať. V prípade M113 však nejde o žiadnu raketovú vedu. Toto jednoduché vozidlo bolo rozšírené už počas vojny vo Vietname. Väčšina západných armád ho vyraduje, alebo už vyradila. Najviac, 200 kusov, dodali USA. Dánsko dodalo 50 kusov a Litva 20. Tá získala stovky kusov pred dvomi desaťročiami z Nemecka. Ďalšie stroje dodali Austrália, Portugalsko a Holandsko, ktoré dodalo vlastnú verziu YPR-765 vyzbrojenú vežičkou s guľometom alebo kanónom. Dokopy ide o viac ako 300 vozidiel M113. Druhý najpočetnejší typ dodávaný zo zahraničia je tank T-72. Poľsko a Česko ich dodali približne 270.

Ďalšie Su-25 v ukrajinskej výzbroji

Preškolenie na nové západné typy je najnáročnejšie pri leteckej technike. Preto sa po začiatku vojny objavili snahy o dodanie lietadiel sovietskej výroby, ktoré však spočiatku z rôznych dôvodov nevyšli. Postupne sa však objavili dodávky aj v tejto oblasti. Najprv prišli na Ukrajinu z USA náhradné dielce na stíhačky. V tomto prípade by malo ísť o vyradené moldavské stroje MiG-29, ktoré USA v minulosti odkúpili, aby sa dielce z nich nedostali do Iránu či KĽDR, ktoré o ne majú veľký záujem. Potom prišlo na Ukrajinu aj 14 kusov bojových lietadiel Su-25. V tomto prípade ide o stroje pôvodne z Bulharska, ktoré ich poskytlo tretím krajinám v rámci NATO a odtiaľ sa dostali v rozobratom stave na Ukrajinu. Su-25 intenzívne používajú obe strany na útoky vo frontovej oblasti. Ich počet v ukrajinskej výzbroji klesol pred touto dodávkou na približne 10 kusov.

Humvee dodávajú po stovkách

Ukrajina nepotrebuje len tanky, delostrelectvo či raketové systémy. Dôležité sú aj vozidlá na prepravu vojakov a nákladu aj mimo frontových oblastí. Španielsko, Británia, Portugalsko, Poľsko, Kanada či Taliansko dodali dokopy niekoľko desiatok vozidiel rôznych typov. Všetkých však zatienili dodávky z USA. Tie od apríla poslali na Ukrajinu niekoľko stoviek vozidiel HMMWV. Populárne Humvee preslávila vojna s Irakom v roku 1991, keď americkej armáde poskytli veľkú mobilitu v púšti. Druhá vojna s Irakom však ukázala ich nízku odolnosť voči výbuchom mín. Americká armáda ich v prvej línii nahradila odolnejšími typmi. Stále však má tisíce vozidiel Humvee na službu v tyle. Časť z nich teraz presúva na Ukrajinu.

Ukrajincom chutia Kraby

Poľsko dodalo Ukrajine 18 samohybných pásových húfníc AHS Krab. Išlo o vozidlá z výzbroje poľskej armády, takže boli ihneď pripravené na presun. Ďalších 54 húfníc má Ukrajina objednaných. Kraby vyrába poľský závod v Stalowej Woli v Podkarpatskom vojvodstve pri hraniciach s Ukrajinou. Kombinuje pásový podvozok juhokórejských samohybných húfníc K9 Thunder a vežu britských AS-90M Braveheart. Hlavná zbraň je kalibru 155 mm s dĺžkou hlavne 52 kalibrov. Rýchlosť strelby je 6 rán za minútu a bežný dostrel je 30 km. Predĺžený dostrel je 40 km. Hmotnosť húfníc je 48 ton a posádku tvorí päť vojakov.

Litovci sa vyzbierali na Bayraktar

Drony Bayraktar sa v ukrajinských službách veľmi osvedčili pri obrane vlasti proti ruskej agresii. Obyvatelia Litvy sa rozhodli Ukrajincom pomôcť a za pár dní na konci mája vyzbierali takmer 6 miliónov eur na nákup tohto bezpilotného prostriedku. Turecká firma Baykar však odmietla tieto peniaze

priať a dron poskytla bezplatne. Z vyzbieraných peňazí sa preto organizátori rozhodli presunúť 1,5 milióna eur litovskému ministerstvu obrany, ktoré za ne nakúpi muníciu pre Bayraktar. Zvyšných 4,4 milióna eur poskytnú v súlade s tureckým prianím na humanitárnu pomoc a rekonštrukciu Ukrajiny.

Trikrát v mieridlách smrti a víťazstvo

Vojnový veterán Anton Lovásko bol Slovenskom národným povstaním nasadený pri Žiari nad Hronom, Pitelovej, Dobrej Nive, Brezne či Čiernom Balogu. Spomedzi elitnej 2. čs. paradesantnej brigády už žije ako posledný.

Strieľali sme do vzduchu a kričali nadšením, ako keby sme sa zbláznili. Práve došla správa, že sa skončila vojna – a my sme boli úplne opití od šťastia, že sme ju prežili,“ spomenul si na Deň víťazstva nad fašizmom, keď so svojou čatou 8. mája 1945 v rámci 1. čs. armádneho zboru postupoval s cieľom vystriedať prvosledové jednotky pri Valašskom Meziříčí. Predtým však tri razy len o chl p unikol smrti.

Krym, Jefremov, Dukla

Po absolvovaní poddôstojníckej školy v Pezinku, ešte ako príslušník armády vojnové Slovenskej republiky prevzal Anton Lovásko funkciu veliteľa družstva. Keď jeho jednotku v roku 1943 odvelili na východný front, najskôr strážili cestný a železničný prechod cez Perekopský val medzi Ukrajinou a Krymom. „Po prevelení do dediny Nikolajevka v okrese Saky sme sa veľmi rýchlo spriatelili s tamojším obyvateľstvom. To, čo nás motivovalo prejsť na stranu ukrajinských partizánov, bola najmä arogancia, bezohľadnosť a surovosť nacistickej armády voči tamojším Ukrajincom,“ spomenul muž, ktorý nezabudol ani na to, že na Kryme sa zaľúbil. „Bola to moja prvá a zároveň sekretnaja ľubov... Tajná láska,“ usmial sa pri spomienke na Žeňu Timofeevnu. S uznaním si spomenul aj na muža, ktorý mu ako prvý sprostredkoval kontakt s partizánmi. „Bola to

ich ilegálna spojka – a neverili by ste, bol chromý!“

Pri presune neďaleko lokality Nova Askania si ich čata nenabíjala zbrane. „Boli sme cez spojku dohodnutí s partizánmi, že prebehne. Ale aj tak sme mali veľké obavy, či sa to podarí,“ pokračoval. Bolo to 30. októbra 1943 a v jeho réžii prebehli k Sovietom štyri desiatky vojakov. No až do 17. januára 1944 prechádzal „očistcom“ preverova-

nia v zajateckom tábore Červenej armády v Proskurove. Keď ho vybrali k čs. výsadkárom a v Jefremove absolvoval náročný výcvik, očakával, že ho čaká rýchly výsadok na pomoc Slovenskému národnému povstaniu. No 2. čs. parabrígaďu neočakávane najskôr nasadili do Karpatsko-duklianskej operácie. To už bol rotmajstrom pechoty a v podhorí Karpát velil 3. čate. „V meste Przemysli sme museli odovzdať padáky a po-

Dvojica povstaleckých vojakov VI. taktickej skupiny 1. čs. armády na Slovensku drží stráž na ceste pri Železnom

tom sme peši pochodovali do priestoru, kde sme boli nasadení. Dôstojník Červenej armády našej jednotke už za šera ukázal smerom dopredu. V prvej línii na nás mal čakať vykopaný zákop. Aby sme v ňom zaujali pozíciu. Bol to však značný chaos. Žiadne bližšie informácie. Našli sme len plytký jarok. A až ráno sme zistili, že sme vlastne otočení chrbtom k Nemcom a hlavňami rovno k našim...“ Nepriatelia ich však zamerali. Spustili mínometnú paľbu. „Bol som prikrčený vedľa môjho pozorovateľa. Bol to volynský Čech. Jeden z mínometných granátov vybuchol na jeho strane. Črepiny ho na mieste rozsekali. Svojím telom mi zachránil život.“ Hneď nato pri obci Písarowce útočili za chodu. „Nemci spustili priehradnú paľbu, vybuchovali míny, guľometné guľky kosili sprava doľava. Veliteľ rotý začal kričať, ako keby prišiel o rozum. Bol celkom mimo. Skryť sa dalo zaľahnutím do zemiačnicka. Vedel som, že pole pri ceste bude celkom isto zamínované. No zatvoril som oči a preskočil priekopu. Lúčil som sa so životom. Bol som si istý, že ma vo vzduchu prereže streľba z guľometu alebo po dopade na zem vyletím do vzduchu po výbuchu míny.“

Po zranení do Povstania

Keď zaľahol, iniciačný drôtik spájajúci rozbušky dvoch mín sa mu tiahol popri boku. „Vlasy sa mi zježili, ale mína ma neroztrhala. Odrazu som však zacítil, že krvácam...“ Smrť ho našťastie netrafila presne. Mal priestrel nohy. „Okolo mňa ležali mŕtvi kamaráti a noha krvácala. Kadiaľ naspäť?“

Bolo to v stredu 13. septembra 1944 a nemecké okupačné jednotky v ten deň obsadili Dolný Kubín, Nováky, Porúbku a Turie. Na východe krajiny, severovýchodne od Zborova, sa 1. gardový jazdecký zbor pod velením generálmajora Viktora Kiriloviča Baranova ako prvá oslobodzovacia jednotka dočasne prebil na územie Slovenska. A Antonovi Lováskovi sa v ten deň predsa len podarilo odplaziť na koniec dediny. K svojim. „Odsúvali ma do poľnej nemocnice aj s kamarátom. Janko sa volal. Predtým mi stále hovoril, ako sa najviac bojí, aby neprišiel o nohu. No a jemu mína nohu úplne rozsekala. Triasol sa, bol bledý, stečený z krvi, pýtal si cigaretu. No vládol ešte povedať: vidíš, takto som si to prorokoval.“ Utešoval som ho, že to prežije, že aj noha mu ostane. Potom nás oddelili. On bol zranený ťažko a mňa si vzali do parády vojenský lekári v budove divadla v Rzesowe, kde bola poľná nemocnica.“

Už o mesiac bol pripravený na presun na Slovensko. „Ten tretí raz bola smrť ku mne blízko vtedy, keď som aj ja mal letieť v piatok 13. októbra 1944 lietadlom Li-2 na letisko Tri duby...“

Transportné lietadlo zasiahlo nemecký nočný stíhač. V troskách na kóte Slemä v Nízkyh Tatrách zahynulo šesť sovietskych letcov a trinásť príslušníkov 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády.

V horách s hnisajúcou nohou

„Keď sme išli v rojnici ponad Dobrú Nivu, Nemci na našu čatu spustili delostreleckú paľbu. Priklincovali nás na zem. Jednému nášmu vojakovi, bol zo Skýcova, črepina roztrhla tepnu. Z ruky mu striekala krv. Aby nevykrvácal, opaskom som mu to stiahol, aby prežil,“ spomenul na jeden zo svojich povstaleckých bojov. No nikdy nezabudol ani na to, ako vyhasol život ich vlastnou vinou: „Na Horehroní jeden náš vojak ukazoval miestnym deťom pušku. Do-

„Fašizmus, skrátka, musíme nenávidieť, nie tolerovať. Prosím, pokračujte v tom aj vy!“

Z výcviku čs. parašutistov v Jefremove

šlo omylom k výstrelu a zomrelo 8-ročné dievčatko. To bola veľká rana pre tamajších obyvateľov, ako aj pre nás.“

Keď veliteľ SNP divízy generál Rudolf Viest vydal 28. októbra 1944 rozkaz o všeobecnom ústupe ho hór a prechode armády na partizánsky spôsob boja, ustupoval po potlačení Povstania cez Osrblie smerom na Poľanu s jednotkami plukovníka Mikuláša Markusa. Jeho nedoliečená noha však nevládala. „Po zranení z nemocnice ma prepustili na vlastnú žiadosť a nezahojená rana sa mi pri extrémnej námahe otvorila. Začala hnisať.“ Po dohode s veliteľom sa dostal domov. Do Báhoňa pri Trnave. Skrýval sa. No na jar 1945 sa mu podarilo prekročiť frontovú líniu. „Nevedel som sa dočkať, išiel som v ústrety našim.“ V Ružomberku sa opäť pridol k 1. čs. armádnemu zboru. Hneď po skončení vojny ho preveli do Komárna, ktoré po Viedenskej arbitráži obsadilo Maďarsko. So svojou jednotkou zaujal pozície na území znovu pripojenom k Československu. V armáde zostal celý profesionálny život. Do zálohy odchádzal v decembri 1981 z funkcie tajomníka rady obrany okresu Bratislava-vidiek v hodnosti podplukovník.

Ďakujeme

„Na stovkách besied so žiakmi a študentmi som zdôrazňoval, že hrdým Slovákom som aj preto, lebo som hrdý na Slovenské národné povstanie. A tiež som zakaždým povedal, že na zverstvá, ktoré fašizmus robil aj u nás, nemieme nikdy zabudnúť. Fašizmus, skrátka, musíme nenávidieť, nie tolerovať. Prosím, pokračujte v tom aj vy,“ pevným hlasom zdôraznil muž, ktorý bol ocenený za svoju protifašistickú činnosť troma desiatkami československých, sovietskych, poľských i slovenských vyznamenaní. V máji mu pri príležitosti jeho 98. narodenín odovzdal vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov Ministerstva obrany SR Richard Zimányi v mene ministra obrany Jaroslava Naďa Pamätnú medailu k 75. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny.

Text: Pavol Vitko

Foto: Vojenský historický ústav, autor a archív A. L.

Slováci na Champs-Élysées

Po pätnástich rokoch sa príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky 14. júla opäť zaradili do zostavy vojsk čestnej prehliadky na Champs-Élysées. Vojskú prehliadku pri príležitosti štátneho sviatku Francúzskej republiky – Dňa dobytia Bastily tradične otvoril pochod peších jednotiek. Popri domácich vojakoch v ňom defillovali príslušníci ozbrojených síl Estónska, Lotyšska, Litvy, Poľska, Českej republiky, Slovenska, Maďarska, Rumunska a Bulharska. Slovensko reprezentoval oddiel vojakov 52. výsadkového práporu z Trebišova. Motto prehliadky Partager la flamme (Deľme sa o plameň) zdôraznilo nevyhnutnosť zdieľania obrany východných hraníc Európskej únie, NATO a podporu Ukrajiny v boji proti ruským agresorom.

Foto: SITA

61 nových poručíkov

Slávnostnými promóciami v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši 8. júla úspešne ukončili štúdium absolventi inžinierskeho a magisterského štúdia. Počas ceremoniálu, na ktorom sa zúčastnil aj minister obrany SR Jaroslav Naď, boli vymenovaní do prvej dôstojníckej hodnosti. Vysokoškolský diplom druhého stupňa si prevzalo 61 absolventov štyroch študijných programov, z toho šesťnásť žien. Minister vyzdvihol, že absolventi boli popri plnení študijných povinností nasadzovaní do operácií domáceho krízového manažmentu. Súčasťou slávnostného ceremoniálu bolo aj ocenenie absolventa s najlepšimi výsledkami, ktorým sa stal poručík Jakub Čorba.

Foto: Ivan Kelement

- Prezidentka SR Zuzana Čaputová na návrh ministra obrany SR Jaroslava Naďa vymenovala 13. júla za profesora v študijnom odbore Výzbroj a technika ozbrojených síl docenta Ing. Jána Ochodnického, PhD. K vymenovaniu mu blahoželal aj minister obrany Jaroslav Naď a poprial mu veľa úspechov.

- Transformáciou Úradu hlavného lekára OS SR vzniklo Veliteľstvo vojenského zdravotníctva OS SR v Ružomberku. Prvým veliteľom vojenského zdravotníctva sa stal hlavný lekár OS SR brigádny generál Roman Jantoš. Na slávnosti sa zúčastnil aj štátny tajomník MOSR Marian Majer a náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko.

- Príslušníci slovenských ozbrojených síl pomáhali na sklonku júla s hasením rozsiahleho požiaru v Slovinsku, kde nasadili aj vrtuľník UH 60M Black Hawk s hasiacim modulom – bambi vakom z 51. krídla Prešov. Sily na pomoc v boji s požiarom vyslalo aj Ministerstvo vnútra SR, ktoré poskytlo v rámci medzinárodnej pomoci cisternu a tri vozidlá so šiestimi členmi Hasičského a záchranného zboru.

- Novým veliteľom žilinských špeciálov sa stal podplukovník Peter Žochňák. Funkciu mu na slávnostnom nástupe odovzdal veliteľ Síl pre špeciálne operácie OS SR brigádny generál Branislav Benka. Jedným z jeho cieľov je aj zefektívniť a zvýšiť spoluprácu s partnerskými zahraničnými jednotkami síl pre špeciálne operácie.

- Prvé dva júlové týždne príslušníci roty bojovej podpory 11. mechanizovaného práporu Martin absolvovali intenzívny výcvik. Jednou z úloh bolo prekonávanie vodnej prekážky plávaním so zbraňou, v uniformách, kanadách a s vakom. Vyše 60 metrov vodnej plochy zdolali všetci úspešne.

- Príslušníci slovenskej Vojenskej polície sa zúčastnili na medzinárodnom protiponorkovom cvičení NATO Dynamic Mongoose 2022 v Nórskom mori. Do cvičenia sa zapojila aj nemecká fregata Mecklenburg-Vorpommern, na ktorej pôsobí boarding team zložený z jedenástich príslušníkov slovenskej Vojenskej polície. Precvičili si spôsoby zasadania boarding tímu na cudzie plavidlo. Absolvovali tiež streleckú prípravu zameranú na ovládanie lafetovaných zbraní fregaty.

- Ústrednou témou tohtoročnej Levočskej púte bola rodinná láska – povolanie a cesta svätosti a 100. výročie od konsekrácie Baziliky na Mariánskej hore. Na púti sa zúčastnili členovia Ordinariátu OS a OZ SR s rodinami. K pútnikom Ordinariátu sa pripojila delegácia vojakov poľských ozbrojených síl a aj nemeckí vojaci pôsobiaci na Slovensku v rámci predsunutej prítomnosti. K dôstojnému priebehu prispeli príslušníci Čestnej stráže OS SR s orchestrom Vojenskej hudby Banská Bystrica.

- Brány Základne výcviku a mobilizačného doplnovania v Martine prekročilo 41 mužov a 29 žien prijatých do dobrovoľnej vojenskej prípravy. Po úspešnom absolvovaní predpísaných prijímacích procedúr a vystrojení začali jedenástýždňový výcvik. Po jeho úspešnom absolvovaní 23. septembra slávnostne zložia vojenskú prisahu.

- V posádkovom cvičisku Biela Hora sa uskutočnila kontrola zladenosti mýnometnej čaty rot bojovej podpory, ktorá je od 4. júla súčasťou mnohonárodnej bojovej skupiny MN BG SVK na území Slovenskej republiky. Kontrola bola poslednou podmienkou polročného nasadenia v priestoroch CV Lešť, kde budú 26. – 27. júla bojové strelby čaty s českými kolegami z mýnometnej batérie.

Rožňavskí vojaci pre deti z domovov

Príslušníci oboch rožňavských útvarov – 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany a 54. raketometného oddielu – spestrili letný tábor pre chovancov z centier pre deti a rodiny najmä z oblasti stredného Slovenska ukázkami svojej činnosti.

Vedúci vyčlenenej skupiny vojakov rotmajster Vlastimil Sečkář, ktorý ešte pred týždňom plnil spoločne s kolegami – chemikmi úlohy počas vyvedenia v Centre výcviku Lešť, informoval, že pre deti pripravili celkom päť pracovísk v okolí Hotela Vršky nad Závadkou nad Hronom v podhorí Nízkyh Tatier.

„Na nich sme im postupne predstavili zbrane, ktoré naši vojaci používajú, ale aj prístroje na pozorovanie terénu, rôzne typy spojovacích prostriedkov, ochranné masky a protichemický oblek. Naši inštruktori s deťmi precvičili základné prvky sebaobrody a zručností. Všetci si vyskúšali pohyblivosť, postreh, ale aj rých-

losť a obratnosť pri zdolávaní nástrah improvizovanej prekážkovej dráhy v lese. Som rád, že sa im disciplíny páčili.“

Vedúca tábora Milena Kapustová je vďačná vojakom oboch rožňavských útvarov za spestrenie prázdnin. Tábor je určený pre deti z centier pre deti a rodiny od 6 do 18 rokov z Banskej Bystrice, Tornale, Dobšinej, Podolíncu a Hnúšte. „Tábory organizujeme vždy v zaujímavom prostredí, ktoré je pre deti vítanou zmenou. Navzájom sa stretnú a spoznajú deti aj vychovávatelia z rôznych domovov. Každý rok sa tešia na vojakov, ale aj policajtov a hasičov,“ hovorí vedúca tábora.

Text a foto: Jozef Žiak

53. prápor poľných služieb Hlohovec

Dňa 1. novembra 2021 bol Prápor logistiky Hlohovec v zmysle nariadenia náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR na vykonávanie organizačných zmien v Ozbrojených silách SR v roku 2021 reorganizovaný na 53. prápor poľných služieb, ktorý zostal dislokovaný v Hlohovci.

53. prápor poľných služieb Hlohovec je v organizačnej podriadenosti brigády bojového zabezpečenia Trenčín. Je predurčený na plnenie úloh podľa požiadaviek stanovených velením NATO, ako aj Európskej únie v čase pohotovosti mobilnej prepravy operačných zásob a na zabezpečenie všestrannej logistickej podpory síl vyslaných na vedenie spoločných mnohonárodných vojenských operácií. Taktiež na zabezpečenie všestrannej logistickej podpory

a na území SR poskytovanie vojenskej podpory orgánom štátnej správy pri vedení nevojenských operácií.

Popis znaku:

V gotickom štíte s čiernou bordúrou je na zelenom poli umiestnený strieborný vták fénix v zlatej zbroji vyrastajúci zo zlatého, dole zaobleného plameňa. V hlave znaku, na štítiku zelenej farby je umiestnený v dvoch riadkoch veľkými strieborným (bielym) písmom, v prvom riadku názov vojenského útvaru 53. PRÁPOR POĽNÝCH SLUŽIEB, a v druhom riadku miesto jeho dislokácie HLOHOVEC.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Okupácia Bosny a Hercegoviny

V dôsledku politických otrasov po prehratej vojne s Pruskom v roku 1866 vznikla dualistická rakúsko-uhorská monarchia. V rámci nového štátneho útvaru boli „spoločné“ len ministerstvá financií, zahraničných vecí a vojny. Po búrlivých parlamentných rokovaniach bol zároveň na základe branného zákona z 5. decembra 1868 prijatý zložitý model organizácie novej rakúsko-uhorskej armády. Prevratným bolo zavedenie všeobecnej brannej povinnosti. Prvou skúškou novej armády sa stala vojenská okupácia Bosny a Hercegoviny v roku 1878.

Dôstojníci rakúsko-uhorskej armády v bosnianskej kaviarni. Za povšimnutie stojí nezameniteľný fez, ktorý má na hlave dôstojník pochádzajúci z tejto „zvláštnej a orientálnej“ krajiny.

Okrem tzv. spoločnej armády a vojnového námorníctva, ktoré podliehali priamo ríšskemu ministerstvu vojny, boli v roku 1868 zriadené ďalšie zložky vojska teritoriálneho charakteru: rakúska, uhorská a osobitne chorvátsko-slovenská vlastibrana. Zriadené boli ďalej aj rakúska a uhorská domobrana.

V brannom zákone (ktorý bol novelizovaný až pred vypuknutím prvej svetovej vojny) bolo ďalej stanovené, že v spoločnej armáde bude prezenčná služba trvať tri roky. Po nej bol vojak evidovaný sedem rokov v zálohe a ďalších desať rokov v náhradnej zálohe. Vykúpenie sa zo služby, určenie náhradníka alebo úľava vzhľadom na špecifické povolanie už neboli možné.

Jedným z významných dôsledkov všeobecnej brannej povinnosti bol príchod vzdelaných mladých mužov do armády, ktorí mohli slúžiť ako tzv. jednorocní dobrovoľníci. Na záver služby, ktorú konali výlučne na svoje vlastné

náklady, absolvovali skúšky na dôstojníka v zálohe. Na druhej strane branná povinnosť priviedla do armády v masovom meradle aj regrútov z odľahlých častí monarchie, ktorým často chýbali základné civilizačné návyky i schopnosť komunikovať iným než vlastným jazykom. Komunikácia sa tak stala pre mnohonárodnostnú armádu doslova otázkou prežitia, najmä v bojovej činnosti. Velenie si zároveň veľmi dobre uvedomovalo, že najmä spoločná armáda musí byť uchránená od národnostnej neznášanlivosti, ktoré by v poli mohli viesť až k rozpadu jej jednotiek.

Vo výzbroji pechoty sa objavila nová zbraň – zadovka. Porážkou pri Hradci Králové bol definitívne zlomený odpor armádných konzervatívov proti tejto zmene. Z bývalého vojensko-politického problému sa stala v podstate rutinná logistická záležitosť. Najprv bola zavedená puška Werndl s otáčavým kľzavým blokovým uzáverom, neskôr verzie Mannlicher, pričom s modelom M.

1895 tiahla rakúsko-uhorská armáda napokon aj do poľa v roku 1914.

Významné boli aj zmeny vo výzbroji delostrelectva. Rastúce počty a zavedenie nových druhov diel si v roku 1885 vynútili jeho rozsiahlu reorganizáciu. Táto položila základy divízných a zbrovových delostreleckých útvarov podľa nových potrieb. Novo boli zriaďované najmä pluky húfnic.

Rozsiahlou reorganizáciou prešlo v roku 1869 aj jazdecktvo. Éra ťažkého bojového jazdecktva sa stala anachronizmom. Počínajúc týmto rokom mala armáda 14 dragúnskych, 14 husárskych a 13 hulánskych plukov. Výcvik jazdecktva sa zameriaval na jeho novú úlohu v boji s dôrazom na hliadkovú a prieskumnú činnosť.

Nezadržateľne vstupovali do armády aj ďalšie technické novinky a vynálezy. Už v roku 1870 sa v ženijnom vojsku vytvárali orgány poľnej pošty, poľného telegrafu a železničnej prepravy. V roku 1875 bol zriadený železničný

Dobytie Sarajeva rakúsko-uhorskou armádou 19. augusta 1878 na dobovej kresbe

a telegrafný pluk. Zdokonalenie bicyklov viedlo už v roku 1881 k zriadeniu cyklistických rôt pri niektorých jazdec-kých a peších útvaroch. Pokročil však i rozvoj tylovej techniky. Od roku 1876 začala armáda so zavádzaním mäso- vých konzerv, poľných jatiek, kuchýň, pekárni atď.

Životné podmienky prostého vojaka pritom zostávali naďalej veľmi skromné. Napríklad v roku 1874 dostával ra- dový vojak 6, slobodník 10 a desiatnik 15 grajciarov na deň. Zo svojho žoldu však musel prispievať na pranie, čistenie a hygienické potreby a pod. Praktic- ky až do 80. rokov 19. storočia sa okrem obligátnej kávy na raňajky pripravovalo stále len jedno teplé jedlo denne. Na zvy- šok dňa musel vojakovi stačiť pridelený chlieb (tzv. komisár).

Po provizóriách vo velení z druhej po- lovice roku 1866 sa podarilo po zriadení novej armády opäť presadiť organizáciu vševojskových divízií. V nadväznosti na to boli novo usporiadané aj doplnova- cie odvozy. V rokoch 1881 – 1883 bolo

napokon ustanovených pätnásť zboro- vých oblastí, z toho dve na území Slo- venska (Bratislava a Košice).

Okupácia Bosny a Hercegoviny

Na okupáciu Bosny a Hercegoviny v roku 1878, ktorá sa dovtedy celé stá- ročia nachádzala pod tureckou sprá- vou, udelil Rakúsko-Uhorsku mandát berlínsky kongres. Región mal s priľah- lým sandžakom (okresom) Novi Pazar rozlohu 61 065 kilometrov štvorcových s približne 1 200 000 obyvateľmi.

Priprava okupácie, spojená s čiastoč- nou mobilizáciou jednotiek rakúsko- uhorskej armády, bola ukončená 5. júla 1878. Za veliteľa mobilizovaného XIII. armádneho zboru, určeného oso- bitne na okupáciu Bosny, bol meno- vaný skúsený rakúsko-uhorský poľný zbrojmajster a odborník na balkánske pomery Josef Philippovič. Zbor pod jeho velením bol tvorený z troch peších divízií (6., 7. a 20.) s príslušnými pod- pornými a zabezpečovacími jednotka- mi. Celkom predstavoval silu približne

72 000 mužov a 13 000 koní. Obsade- nie Hercegoviny z prímorského regiónu Dalmácie zverili ďalšej rakúsko-uhor- skkej vyššej jednotke – 18. pešej divízii (veliteľ poľný podmaršal Stjepan Jova- nović so stanovišťom v Splete).

Vojenské operácie sa v oboch regió- noch začali 28. júla 1878 a niesli prv- ky koloniálnych výbojov. Pozemné ope- rácie okrem odporu tureckej armády a časti miestneho obyvateľstva determi- novali aj ťažký horský terén a nepriazeň počasia (horúčavy a dažde). Philippo- vičov zbor v Bosne bol na postupe čle- nený do troch divízií kolón. Hlavná kolóna prekročila rieku Sávu pri Brode a po týždni dosiahla vytýčený cieľ – Do- boj (3. augusta 1878). Potom postúpila do priestoru Zenica – Vitez (13. augus- ta 1878), čím si vytvorila predpoklady pre nástup na Sarajevo. To padlo po tuhom boji 19. augusta večer. Nemenej húževnaté boje zvädzala 18. pešia diví- zia pri postupe v Hercegovine.

Odpor tureckých jednotiek a miest- neho obyvateľstva bol však postupne zlomený. K tomu prispela aj ďalšia fáza mobilizácie rakúsko-uhorskej armády. Koncom augusta 1878 bol pri Rogatici zajatý veliteľ bosnianských povstalec- kých jednotiek Hadži Loja (trest si ne- skôr odpýkal v známej pevnosti Terezín v Čechách). 8. októbra 1878 bola vo- jenská okupácia Bosny a Hercegoviny oficiálne ukončená, čo znamenalo po- stupné stiahnutie väčšiny jednotiek do domovských posádok.

Hurban v Hercegovine

Čiastočná mobilizácia rakúsko-uhor- skej armády sa vzťahovala aj na brati- slavský radový peší pluk 72 „Dormus“. Na základe telegrafického avíza naruko- val v poslednej dekáde júna 1878 k tejto jednotke aj syn Jozefa Miloslava Hur- bana – slovenský národovec, advokát a externý redaktor Národných novín Svetozár Hurban – Vajanský. Jednotky jeho pluku sa 4. júla 1878 vylodili v Ko- tore. V priebehu nasledujúcich týždňov sa Hurban zapojil do viacerých ozbro- jených zrážok s tureckou armádou. V dňoch 28. augusta – 2. septembra sa zúčastnil na postupe dvoch rôt (9. a 10.) práporu III/72 na obec Trebinje. Po jej dobytí jednotku stiahli späť do Dubrov- níka. Ministerstvo vojny vo Viedni 15. októbra 1878 vydalo rozkaz na demobi- lizáciu poľného pluku 72 a jeho prelo- ženie do mierovej posádky. Po návrate do vlasti, demobilizovaní a radostnom zvitanií sa s rodinou sa Hurban už 15. novembra 1878 stal stálym spolupra-ovníkom slovenských periodík v Mar- tine. Viaceré zážitky z okupácie využil pri písaní prvej slovenskej realistickej básnickej zbierky Tatry a more.

Text: Mgr. Peter Chorvát, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Budovanie palebných postavení pre delostreleckú batériu v priestore Doboj

Lepšia obrana v nebezpečnejšom svete

„Som presvedčený, že Slovensko je krajina s lepšou obranyschopnosťou akú mala pred dva a pol rokmi, hoci treba povedať, že v nebezpečnejšom svete,“ uviedol minister obrany Jaroslav Naď 7. júla v historickej budove NR SR v úvode veliteľského zhromaždenia náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka.

Najdôležitejšie hodnotiace zhromaždenie v rámci ozbrojených síl sa ťažiskovo zaoberalo poslednými 18 mesiacmi. Na jeho slávnostnom otvorení si prezidentka a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová, generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Kozák, predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa, poslanci parlamentu, generalita a ťažiskoví príslušníci OS SR najskôr vypočuli slová Jaroslava Naďa.

Modernizovať = rásť

„Vďaka vám a vďaka nám – a vďaka všetkým, ktorí tu dnes nie sú, sme spoločne urobili obrovský kus práce. Som za to mimoriadne vďačný,“ povedal na začiatku minister. „Ozbrojené sily boli počas hodnoteného obdobia nasadené nielen v boji proti pandémie, ale napríklad aj pri vlaňajšej evakuácii civilistov z Afganistanu. Fantastickú prácu však odvádzajú predovšetkým v posledných mesiacoch poznačených ruskou inváziou na Ukrajinu. Som im za to nielen vďačný, som na nich aj obzvlášť hrdý, keďže ich pomoc najzraniteľnejším je sprevádzaná nesmiernou dávkou odhodlania, spolupatričnosti a ľudskosti,“ uviedol. Dôležitou súčasťou jeho vystúpenia bola porovnávací analýza vývoja. Uviedol, že investície do dlhodobého zanedbávanej infraštruktúry rezortu stúpili v uplynulom roku o 170 % a od nástupu aktuálneho vedenia rezortu vzrástli oproti minulosti o vyše 200 %. „Do modernizácie sme investovali takmer 33 % z celkového rozpočtu rezortu obrany. Zároveň sme do výstroja vojakov dali dva roky po sebe vždy po 17 miliónov eur. Som rád, že dostávame spätnú väzbu od vojakov ako sa situácia aj v tejto oblasti zlepšuje, hoci stále nie je ideálna,“ poznamenal minister.

Z modernizačných projektov vyzdvihol vládou schválený nákup 152 kusov pásových obrnených vozidiel v celkovej hodnote približne 1,7 mld. eur. „Je to najväčší modernizačný projekt v histórii ozbrojených síl. Keď k tomu pridáme kolesové obrnené vozidlá 8x8, ktoré sme v priebehu ostatných troch mesiacov obstarali z Fínska, môžem povedať, že tieto dva projekty za vyše 2,2 miliardy eur v priebehu ostatných troch mesiacov sú základným momentom v procese modernizácie pozemných síl, ktoré sa aj dnes ukazujú byť na Ukrajine alfou a omegou bojov. Pritom práve do pozemných síl sme na Slovensku za posledné desaťročia investovali najmenej. Po tridsiatich rokoch samostatného Slovenska bolo na čase, že sme v ostatných rokoch, a to nehovorím iba o posledných dvoch rokoch, konečne ozbrojené sily začali modernizovať. Je to jednoznačnou nevyhnutnosťou.“

Dve percentá sú minimum

Vojenská stratégia prijatá po 21 rokoch, schválený akčný plán boja proti hybridným hrozbám, zámer akvizície nových uniforiem, prijatie dlhodobého plánu rozvoja obrany do roku 2035, prijatie obrannej dohody s USA, plán na prekročenie 2 % HDP na obranu s istotou už od budúceho roka, zvyšovanie počtov vojakov a zhodnocovanie majetku ozbrojených síl, ocenenie úspešných vojenských cvičení a nasadenie vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, otvorenejšia komunikácia s médiami a verejnosťou či transparentné hospodárenie, ktoré potvrdzujú aj dva roky rezortu bez akýchkoľvek škandálov – to boli ďalšie z tém, ktoré minister prezentoval. „Nie sme na konci, čaká nás veľmi veľa úloh, verím, že budeme pokračovať v skvalitňovaní našej obrany naďalej,“ avizoval minister J. Naď, pričom osobitne sa poďakoval za spoluprácu prezidentke SR Zuzane Čaputovej. Vysoko ocenil aj prácu ná-

čelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka, ktorá sa podľa neho premietla aj do stability a vysokej profesionality ozbrojených síl.

Čas od spojencov

„Mal som príležitosť osobne sa presvedčiť o vóli a odhodlaní Ukrajincov a ich ozbrojených síl brániť svoju vlasť pred ozbrojenou agresiou. Tak, ako má Ukrajina plné právo brániť svoju suverenitu a územnú celistvosť, Slovenská republika má plné právo a povinnosť pomáhať Ukrajine odolať vojenskej agresii Ruskej federácie,“ povedal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko.

Ocenil, ako spojenci v NATO vo veľmi krátkom čase posilnili obranu Slovenska. „Prítomnosť vojakov Českej republiky, Holandského kráľovstva, Slovinska, Spolkovej republiky Nemecko a Spojených štátov amerických v mnohonárodnej bojovej skupine NATO na Slovensku je konkrétnym príspevkom spojencov k bezpečnosti našej krajiny.“ Zároveň však zdôraznil, že vojenské kapacity, ktoré nám spojenci nezištne a okamžite poskytli, nemôžeme vnímať ako trvalé a definitívne riešenie našich vlastných obranných deficitov. „Poskytujú nám iba nevyhnutný čas, aby sme našu obranu prispôbili novej bezpečnostnej realite.“ Preto pozitívne ocenil aj angažovanosť ministra obrany J. Naďa pri zabezpečovaní zdrojov na plnenie úloh ozbrojených síl. „Nové moderné pásové a kolesové zbraňové systémy výrazne posilnia bojový potenciál pozemných síl pri obrane štátu. Naše pozemné sily sa tak stanú rovnocenným partnerom pri plnení spojeneckých záväzkov v rámci Aliancie,“ uviedol generál D. Zmeko. Okrem modernizácie a prezbrojovania analyzoval úroveň operačnej pripravenosti, nevyhnutnosť viacerých systémových zmien posilňujúcich pripravenosť ozbrojených síl na obranu štátu či výzvu na zmeny v oblasti vojenskej logistiky. Ocenil výsledky cvičení Slovenský štít 2022, Sabre Strike 22 a celkový návrat k intenzívnemu poľnému výcviku. „Dvojročný výcvikový cyklus zavýšime v lete 2023 komplexným previerkovým cvičením celých ozbrojených síl, ktoré po prvýkrát pripraví a bude riadiť spoločné operačné veliteľstvo,“ avizoval. Uviedol, že od roku 2018 sa personálna naplnenosť ozbrojených síl zvýšila o 8,5 %, čo je aj výsledkom priaznivejšieho pomeru medzi počtami prijatých a prepustených vojakov. „Zvýšeniu celkovej operačnej pripravenosti ozbrojených síl však najviac pomôže očakávané významné zvýšenie skutočných počtov vojakov už v tomto roku, ale aj v rokoch 2023 a 2024. V najbližších mesiacoch bude tiež kľúčové udržať záujem o vojenské povolanie najmä so zreteľom na ekonomickú situáciu vojakov a ich rodinných príslušníkov a konkurencieschopnosť vojenského povolania na trhu práce,“ poznamenal gen. Zmeko. Záverom zdôraznil: „Ubezpečujem vás, že aj v nasledujúcom období, ktoré bude výrazne determinované vojnou na Ukrajine, ekonomickou krízou

„Vojenské kapacity, ktoré nám spojenci nezištne a okamžite poskytnú, nám dávajú čas, aby sme našu obranu prispôbili novej bezpečnostnej realite.“

generál Daniel Zmeko
náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR

a vysokým rizikom návratu pandémie, naše ozbrojené sily budú pripravené kedykoľvek rýchlo a efektívne splniť všetky úlohy podľa rozhodnutí ústavných orgánov Slovenskej republiky.“

Výhody a povinnosti

„Po období, keď ste nemohli riadne cvičiť a zameriavali ste sa najmä na pomoc s krízovým manažmentom tu doma, sme takmer plynule prešli do najväčšej bezpečnostnej krízy od konca studenej vojny. Chcem oceniť, že v tejto novej situácii sa ozbrojené sily, ale aj vedenie ministerstva obrany zachovali presne tak, ako sa zachovať mali,“ zdôraznila prezidentka

a hlavná veliteľka ozbrojených síl Zuzana Čaputová. Pokračovala: „Chcem vyzdvihnúť vašu jasnú verejnú komunikáciu o tom, čo sa na východ od našich hraníc deje. Kto je agresor a kto je napadnutý, čo to znamená viesť obrannú vojnu a prečo je pomoc Ukrajine nielen výrazom našej solidarity, ale aj našim bezpečnostným záujmom.“ Prezidentka Z. Čaputová vyzdvihla, že dlhodobé zanedbanie modernizácie, personálna poddimenzovanosť, nedostatočné materiálne zabezpečenie, nedostatočný boj proti hybridným hrozbám či zanedbanú infraštruktúru premieňa rezort obrany v ostatnom období na príležitosť dobiehať zameškané. „Na júnovom summite NATO v Madride sme schválili aj nový koncept obrany a odstrašenia, ktorý znamená prechod od aktuálnych síl NATO na východnom krídle ku konceptu obrany, ktorý odradí protivníka od agresie. Pre Slovensko z toho vyplývajú nielen výhody pre našu obranyschopnosť, ale aj povinnosti,“ zdôraznila. Uviedla, že nemáme jasnejší dôkaz toho, ako úzko je naša obrana spojená so Severoatlantickou alianciou, keď spojenci priniesli na Slovensko v rámci posilnenej Predsunutej prítomnosti spôsobilosti v hodnote miliárd eur. „Budem sa aj naďalej zasadzovať, podobne ako pán minister obrany, za to, aby tu tieto spôsobilosti ostali tak dlho, ako budú potrebné.“

Pre odborníkov

Vojensko-strategické hodnotenie prípravy a priebehu vojenskej agresie Ruskej federácie proti Ukrajine, vojenská reakcia NATO na vojnu na Ukrajine, operačné aspekty plánovania kolektívnej obrany na východnom krídle NATO, mnohonárodná divízia Stred či morálka a disciplína ako strategické kritérium (ne)úspechu? – to boli ďalšie z analyzovaných tém, ktorými 14. a 15. júna pokračovalo veliteľské zhromaždenie už svojou odbornou časťou v areáli ministerstva obrany. Detailný stav plnenia rozhodujúcich úloh OS SR za 1. výcvikový rok úvodného dvojročného výcvikového cyklu 2021 – 2023 analyzoval náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Dvere Dukly dokorán

Na rekonštruovanom tréningovom atletickom štadióne v Banskej Bystrici sa za účasti štátneho tajomníka Mariana Majera a generálneho tajomníka služobného úradu Petra Kozáka 15. júna uskutočnil Deň otvorených dverí pri príležitosti 55. výročia založenia VŠC Dukla. Verejnosť sa mohla stretnúť s Petrou Vlhovou, Michalom Martikánom, Monikou Chochlíkovou,

Patrikom Jánym, Paulínou a Ivanou Fialkovými, Elenou Kaliskou, Matejom Tóthom a ďalšími. Profesionálne majstrovstvo predvádzali vojenski piloti vrtulníkov a v ukážkach zásahov aj vojenski hasiči.

Dva týždne po prezentácii v Banskej Bystrici otvorilo pre verejnosť a mládež svoje brány jubilujúce Vojenské športové centrum Dukla aj v Trenčíne. Deti i do-

spelí si mohli vyskúšať všetky športové odvetvia, v ktorých má Dukla v Trenčíne zastúpenie. Mimoriadne zaujímavé boli ukážky práce policajného zboru a vojenskej techniky na čele s tankom T-72. Vyvrcholením bola autogramiáda Mateja Tótha, Eleny Kaliskej, Moniky Chochlikovej, Ingrid Suchánkovej, Patrika Tybora a Erika Bašku.

Foto: Ivan Kelement

3 TIPY

NA TURISTIKU V OKOLÍ SMREKOVICE

**CHYSTÁTE SA DO HOTELA GRANIT SMREKOVICA?
TAK POTOM VÁM PONÚKAME 3 TIPY NA TURISTIKU
V OKOLÍ, KTORÉ SÚ VHODNÉ I S DEŤMI.**

JÁNOŠIKOVÁ KOLKÁREŇ

Trasa vedie priamo spreď hotela a je dlhá cca 2km.
Uvidíte krásne prírodné scenérie s výhľadmi na
okolité lesy, doliny a kopce.

ŠPIRUŇSKÉ SEDLO

Vzdialené 4,7km od hotela, v smere na Malinô Brdo.
Výstup potrvá cca 1:46 hod. a za priaznivých
podmienok dovidíte až na Babiu horu, či Veľký Choč.

VLKOLÍNEC

Trasa dlhá 10,7km vedie spreď Hotela Granit až do
samotnej dedinky Vlkolíneď, zapísanej i do kultúrne-
ho dedičstva UNESCO. Ide o zaujímavé miesto, ktoré
sa oplatí navštíviť. Navyše, sa deti dozvedia i zau-
jímavé informácie o remeslách, či starých domcoch.

Vojaci v pozadí detských branných dní

„Je výborné, že za podporou moderného vlastenectva aj formou rôznych branných súťaží stoja vojaci v zálohe, ako aj tí, ktorí sú ešte v činnnej službe,“ oceňuje generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov Ministerstva obrany SR Martin Jakál.

„V koncepcii prípravy obyvateľstva na obranu štátu, ktorú pripravil náš rezort a ktorú vlani 16. novembra schválila vláda, má miesto aj podpora brannej prípravy mládeže. Ak sa do nej zapoja chlapi či ženy v uniformách, ako to bolo pred prázdninami na viacerých podujatiach po celom Slovensku, tak to, skrátka, sedí a veľmi ďakujeme.“

Olympiáda v Tvrdošovciach

Deti z Kolárova, Koliňan, Trnavy, Serede, Levíc a domácich Tvrdošoviec sa stretli 22. júna na brannej olympiáde, v ktorej pozadí stáli dvaja podplukovníci. Marian Batyka slúži v Strategickom centre krízového manažmentu Generálneho štábu OS SR, správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš je už v zálohe a ako civil pracuje v pozícii riaditeľa správy Ústredia Ekumenickej pastoračnej služby v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch. „Aj napriek tomu, že som vojakov plánoval pritiahnúť do Tvrdošoviec od vlaňajšieho septembra, definitívne až 8. júna sme spolu s Milanom Gajdošom za niekoľko desiatok minút vytvorili plán jedinečného zážitku pre päť stoviek detí, z ktorých stovka k nám prišla z detských domovov,“ uviedol pplk. M. Batyka. Usmial sa, ako deti v rýchlosti naučil porozumieť povelom Pozor! a Pohov! ale aj to, kedy pred štátnou hymnou treba zvolať najvyššie postavenému dôstojníkovi „Sláva!“ „V našom prípade to bol generálny duchovný plukovník Viktor Sabo,“ spomenul pplk. M. Batyka. Deti potom čakal tucet rôznych súťažných

a vzdelávacích stanovišť. Pomohli aj tri desiatky vojakov z Nitry, Levíc a Serede. Viacerí z nich spolupracujú s detskými domovmi v rámci programu Nájdí si svoj domov, ktorý inicioval náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. „Poďakovanie patrí aj ministerstvu obrany, ktoré na projekt prostredníctvom našej nadácie prispelo v rámci svojej dotačnej schémy,“ konštatoval Milan Gajdoš, pplk. v zal. Dodajme, že podobné podujatia podporuje rezort obrany na základe predložených projektov aj v rámci svojej dotačnej schémy.

Svinná, Čeladice, Šintava

Tri stovky detí z okolia Trenčína sa 22. júna stretli vo Svinnej vďaka „vyslúžilcom“ z ozbrojených síl a polície, ktorí dali hlavy dokopy spolu s členmi miestneho Dobrovoľného hasičského zboru.

„Potešilo nás, že žiadosť o spoluprácu neodmietli vojaci zo 71. práporu velenia z Trenčína, ani policajná pohotovostná motorizovaná jednotka,“ konštatoval koordinátor akcie podplukovník v. v. Roman Čiernik. „Doprial by som vám vidieť v akcii malých škôlkarov. Vôbec sa nebáli, zvládli prekážkovú dráhu, ktorú im postavili vojaci a navzájom sa pri jej prekonávaní krásne povzbudzovali,“ usmial sa muž, ktorý vo vojenskej uniforme odslúžil 22 rokov.

O dva dni neskôr mali deti „branný raj“ v Čeladiciach pri Nitre. Vystúpila pre nich aj Čestná stráž OS SR so show programom, s exponátmi prišli zamestnanci Vojenského historického ústavu či borci z Klubu vojenských výsadkárov SR Zlaté Moravce. A kto stál v pozadí? Riaditeľka miestnej Základnej školy Jozefína Pindešová a plukovník v. v. Miroslav

Minár, ktorý pracuje v komunikačnom odbore MO SR. V Šintave pri Seredi zase mali deti na Základnej škole Janka Kráľa 24. júna branné dopoludnie. Zorganizoval ho spolu s vedením školy plukovník v. v. Štefan Jangl s kolegami z UN Veteran Slovakia. Toto občianske združenie organizovalo 7. júla už 11. ročník Vojenského táborového dňa v povstaleckej obci Ľubietová, pomáhali im tiež vojaci pozemných síl.

V réžii ozbrojených síl

Pravdaže, spomenúť by sa dali aj desiatky akcií, ktoré pre deti organizujú samotní vojaci. Napríklad jarný 28. ročník Memorálu Jozefa Gabčíka mal popri behu sprievodný program v areáli 5. pluku aj pre školákov; za ním stáli žilinskí špeciáli spolu s asociáciou 5. pluku a špeciálnych síl. Pred koncom školského roka 51. krídlo Prešov v spolupráci s 2. mechanizovanou brigádou a Vojenskou

Svinná

políciou v rámci projektu Nájdi si svoj domov zorganizovalo Deň s vojakmi pre 130 dievčat a chlapcov z centier pre deti a rodiny z východného Slovenska. Na Dni otvorených dverí 22. mechanizovaného práporu Michalovce sa predviedli okrem vojakov aj hasiči či mestskí policajti. No najmä: prišlo osem stoviek detí.

Text: Pavol Vitko

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek, pplk. v zál. Roman Čiernik

Svetová Monika

Zľava: Ingrid Suchánková (karate – bronz), Matej Tóth, Monika Chochlíková (thajský box – zlato), Ivana Horná (trojboj – 7. miesto) po návrate zo Svetových hier

Zo súboja dvoch majsteriek sveta v thajskom boxe do 51 kilogramov bola na Svetových hrách v americkom Birminghame úspešnejšia bojovníčka VŠC Dukla slo-

bodníčka Monika Chochlíková. Nad Maročankou Meriem El Moubarikovou zvíťazila na body 30:27. „Dve hodiny pred zápasom ma naplo a vracala som. Rozmýšľali sme s tímom, či zápas nezrušíme,“ opísala dramatickú predohru svojho doteraz najväčšieho úspechu. „Veľmi sa teším z tohto svetového úspechu,“ zareagoval minister obrany Jaroslav Naď. Slovensko na Svetových hrách nezískalo zlato od roku 2009. Chochlíková v roku 2017 získala na tomto prestížnom svetovom podujatí v poľskej Vroclave striebro v kickboxe, vtedy jediný medailový úspech slovenskej reprezentácie.

V kickboxe do 70 kg v Birminghame získala striebro ďalšia reprezentantka Dukly Alexandra Filipová. Karatistka Ingrid Suchánková v kumite do 61 kg skompletizovala medailovú zbierku Dukly bronzom a obhájila pozíciu z roku 2017. „Slobodníčka Ivana Horná skončila siedma v silovom trojboji v štyroch nových slovenských rekordoch,“ dodal spokojný riaditeľ Dukly podplukovník Matej Tóth.

Svetové hry sa konajú každé štyri roky. V Birminghame súťažilo 3 500 športovcov v 43 športoch. Reprezentantky VŠC Dukla získali pre Slovensko tri zo štyroch medailí. Celkove ich SR už má 22.

(pv) • Foto: TASR

Kremenčuk a ruská propaganda

Agresívna vojna, ktorú Rusko vedie na Ukrajine, má mnoho nepekných podôb. Jednou z nich je účelové premyslené šírenie dezinformácií pri útokoch na ukrajinské civilné ciele, ktorými sa ruská strana snaží zakryvať realitu svojho vojenského ťaženia.

Scenár Kremľa je vždy rovnaký: popierať pravdu, obviňovať protistranu a zahliť mediálny priestor množstvom protichodných nedokázateľných tvrdení.

Útok na nákupné centrum

V pondelok 27. júna 2022 ruské ozbrojené sily vypálili dve typy rakety Kh-22 na ukrajinské mesto Kremenčuk v Poltavskej oblasti, pričom zasiahli nákupné centrum Amstor a blízky závod na výrobu cestných strojov Kredmaš. Pri útoku a požiari zahynulo najmenej 20 ľudí a desiatky ďalších boli ťažko zranených. Kým po útoku stovky záchranárov vyťahovali spod dymiacich trosiek mŕtvych a ranených, ruskí politici a médiá začali do éteru vypúšťať sériu zdanlivo protichodných vyhlásení. Analýze útoku a vyvracaniu ruských lží sa okrem ukrajinských zložiek venovali aj nezávislé tretie strany a spravodajské portály ako BBC, The Guardian a Bellingcat. Vďaka dostatku fotografií, videí a svedectiev sa im podarilo hodnoverne vyvrátiť každé tvrdenie:

► Zástupca ruského veľvyslanca pri OSN Dmitrij Poľanskij ešte v deň útoku vyhlásil, že ide o „zinscenovanú provokáciu“ zo strany Ukrajiny – a to okamžite prebrala aj ruská štátna televízia. Obviňovať napadnutý štát z páchania zverstiev na vlastných obyvateľoch je obľúbená stratégia ruskej propagandy, ktorou začína takmer každú podobnú mediálnu kampaň. Nič z toho sa nepotvrdilo. Samotné ruské štátne inštitúcie v ďalších dňoch potvrdili útok zo svojej strany a plynulo prešli na šírenie iných klamstiev.

► V utorok ráno, keď už bol zjavný rozsah škazy a počty obetí, vydalo ruské ministerstvo obrany vyhlásenie, že šlo o „vysoko presný letecký útok na sklady výzbroje a munície dodanej z USA a európskych krajín“. Údajne sa nachádzali v blízkom strojárskom závode Kredmaš. Jedna raketa mala dopadnúť aj na železničné depo a požiar sa v dôsledku výbuchov munície rozšíril až do nákupného centra. Správy v podobnom duchu zdieľali na sociálnych médiách aj ruské veľvyslanectvá a minister zahraničných vecí Sergej Lavrov obvinil západ z úmyselného skresľovania situácie.

Zasiahnutá továreň sa nachádza približne 500 metrov od nákupného centra. Budovy sú oddelené múrom, vegetáciou a železničnou traťou, takže je nepravdepodobné, že by sekundárne výbuchy spôsobili v nákupnom centre požiar s mnohými obeťami. Informácia o zásahu depa sa nepotvrdila. Tvrdenie o skladoch zbraní popreli viaceré ukrajinské štátne orgány, čo dokázali výkazmi a záznamami o opravách strojov, ktoré tam v čase útoku prebiehali. Najvýznamnejším dôkazom sú zábery z priemyselných kamier, zachytávajúce dopad jednej z rakiet na nákupné centrum, ďalej satelitné snímky oblasti a forenzné analýzy miest zásahu.

► Hovorca ruského ministerstva obrany vo svojom utorňajšom vyhlásení uvie-

dol, že nákupné centrum Amstor bolo dlhodobo nefunkčné a v čase útoku prázdne. V proruských sociálnych médiách sa začali šíriť príspevky s cieľom dokázať tvrdenie Kremľa. Prikladom boli satelitné snímky údajne prázdneho parkoviska pred nákupným centrom. Reportéri BBC však na mieste hovorili s nakupujúcimi a zamestnancami, ktorí sa v čase zásahu nachádzali v budove. Existujú videá, zobrazujúce ľudí prechádzajúcich sa a nakupujúcich v predajniach deň pred útokom. Viacerí Ukrajinci zverejnili aj bločky z nákupov uskutočnených v posledných dňoch, aby dokázali, že budova bola otvorená. Ďalšia prevádzka sídliaca v nákupnom centre uverejnila na Instagrame príbeh zamestnanca, ktorý bol pri požiari vážne popálený. Existuje mnoho nespochybniteľných dôkazov, že ruské vyhlásenia boli účelovými lžami.

► Ako reakcia na články, ktoré spochybňovali predchádzajúce vyhlásenia, sa v priestore ruskojazyčného spravodajstva a sociálnych médií objavila nová dezinformácia, podľa ktorej bolo vojenským objektom samotné nákupné stredisko. Mal o tom svedčiť zvýšený počet vojakov či absencia žien a detí. Táto lož je opäť v priamom rozpore s dostupnými dôkazmi z otvorených zdrojov. Na mnohých snímkach po útoku sú zachytené ženy – samozrejme však nie na tých, ktoré šírila ruská propaganda. Prítomnosť mužov vo vojenských uniformách sa nevymýka aktuálnej vojnovnej situácii na Ukrajine za frontovou líniou, kde sa popri záchranných zložkách vo zvýšenej miere pohybujú príslušníci síl územnej obrany.

Boj proti lžiam ako výzva

Ako zvyčajne, ani jedno z tvrdení ruskej strany nebolo podložené jasnými dôkazmi a všetky boli postupne vyvrátené. To však nebránilo rôznym antisystémovým a dezinformačným stránkam na slovenských sociálnych sieťach, aby otrocky prebrali ruskú propagandu a šírili postupne všetky navzájom si protirečiacie dezinformácie Kremľa. Mali veľké množstvo videní a zasiahli značnú časť konzumentov prvoplánového dezinformačného obsahu.

Od tragédie v Kremenčuku sa pozornosť proruských dezinformátorov upriamila na ďalšie udalosti vojnou zmietanej Ukrajiny, ako zbombardovaná bytovka v meste Chasiv Jar, nasadenie amerických systémov HIMARS či krvavý útok na centrum Vinnyce. Jedno sa však nemení: strategická propaganda je neoddeliteľnou súčasťou ruského vojenského ťaženia. Jej odhaľovanie a boj proti účelovým lžiam, ktoré prináša, predstavujú veľkú bezpečnostnú výzvu. Aj preto sa boj proti takýmto hrozbám musí stať prioritou obrannej politiky Slovenska.

Text: Miloš Kanjak

Odbor pre hybridné hrozby
a strategickú komunikáciu MO SR

MILITARY ENGLISH

FROM FORWARD PRESENCE TO FORWARD DEFENSE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

The 2022 NATO Summit in Madrid became a turning point in the Alliance's Strategic Concept: for the first time it calls Russia the "most significant and direct threat to Allies' security and to peace and stability in the Euro-Atlantic area." As a direct response to thus defined threat, NATO increases its military presence on its eastern **flank**, upgrading its enhanced forward presence (established at the NATO Summit in Warsaw in 2016) to forward defense. Following Russia's invasion of Ukraine in February 2022, Allies reinforced the existing battlegroups and agreed to establish four more multinational battlegroups in Bulgaria, Hungary, Romania and Slovakia. This has brought the total number to eight, effectively **doubling** the total number of troops on the ground. Furthermore, at the 2022 NATO Summit in Madrid, Allies agreed to enhance the multinational battlegroups from battalions up to brigade size, where and when required.

On several occasions, Secretary General Jens Stoltenberg announced the NATO Response Force (NRF) to be **scaled up** to 300,000 soldiers. According to the so-called "New NATO Force Model" the NRF will consist of Tier 1 Forces (100,000 soldiers) with a 10 days' readiness, Tier 2 Forces (200,000 soldiers) with a 10 to 30 days' readiness. In addition, there will be Tier 3 Forces (at least 500,000 soldiers) with a 30 to 180 days' readiness. In general, the summit's results are going to strengthen the number of high-readiness forces in Europe and permanently forward-deployed troops in the eastern flank countries.

However, NATO is more than just a military alliance, and the Madrid Summit was **groundbreaking** in the political dimension as well – for the first time in its history, the summit was attended by the Heads of State and Government from the four Indo-Pacific states: Australia, New Zealand, Japan and South Korea. Their attendance was a clear signal of how worried they are about the **deteriorating** security situation, not only with respect to Russia's actions but also due to the threat posed by China.

During the Summit, NATO's closest partners Finland and Sweden were invited to join the Alliance, a significant boost to Euro-Atlantic security. Allies further agreed on long-term support for Ukraine through a strengthened Comprehensive Assistance Package.

The new NATO Strategic Concept endorsed by the leaders in Madrid addresses for the first time the challenges posed by China. Allies also **recommitted** to

the fight against terrorism, and addressed NATO's response to threats and challenges from the Middle East, North Africa and Sahel.

At his closing press conference, the NATO Secretary General Jens Stoltenberg said: "We face the most serious security situation in decades. But we are rising to the challenge with unity and resolve."

QUESTIONS:

1. Čím sa madridský summit NATO stal prelomovým vo vzťahu k Rusku?
2. Ako sa posilní prítomnosť spojeneckých jednotiek v štyroch východných štátoch vrátane Slovenska?
3. Prečo sa na summite zúčastnili aj zástupcovia niektorých ázijských krajín?

GLOSSARY

- **flank** /flæŋk/ – krídlo;
- **doubling** /ˈdʌbəlɪŋ/ – zdvojnásobiť;
- **scaled up** /skeɪld ʌp/ – zvýšiť, narásť;
- **groundbreaking** /ˈgraʊnd breɪkɪŋ/ – prelomový;
- **deteriorating** /dɪˈtɪəriə reɪtɪŋ/ – zhoršujúca sa;
- **recommitted** /rɪˈkəmɪtɪd/ – opakovane potvrdili;

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Čo sú to opičie kiahne a máme sa ich báť?

Opičie kiahne (angl. monkeypox) je zoonóza – prenosné ochorenie zo zvierat na človeka, ako aj z človeka na človeka. Pôvodcom ochorenia je vírus opičích kiahní (Orthopoxvirus). Inkubačný čas ochorenia je obvykle 6 – 13 dní (ale môže byť 5 – 21 dní). Vírus sa dostáva do organizmu dýchacími cestami, sliznicami a pri poranení kože. K prenosu dochádza priamym kontaktom s infekčnými léziami (vyrážkami), telesnými tekutinami alebo kvapôčkami počas priameho telesného kontaktu, ale napr. aj kontaminovanou posteľnou bielizňou a pod. Ochorenie sa začína klinickými príznakmi podobnými chrípke, ako je horúčka, zimnica, bolesti svalov, bolesti chrbta, bolesti hlavy, únava, opuch lymfatických uzlín. Do troch dní od nástupu nešpecifických príznakov sa obvykle objavuje vyrážka, väčšinou na tvári, v ústach, v genitálnej a perianálnej oblasti, na dlaniach a chodidlách. Po zahojení poslednej vyrážky

(odpadnutí chrasty) je človek neinfekčný, klinické príznaky obvykle odznejú do 2 až 4 týždňov. Chorí musia dodržiavať izoláciu s vyhýbaním sa priamemu telesnému kontaktu s inými osobami (až do úplného vymiznutia výsypu) s používaním vlastných hygienických pomôcok a predmetov. Izoláciu možné prerušiť len v nutnom prípade (napr. návšteva lekára) s podmienkou prekrytia kožnej vyrážky a prekrytia horných dýchacích ciest respirátorom, odporúča sa vyhýbať kontaktu s domácimi zvieratami. Úzke kontakty osôb s ochorením zahŕňajú sexuálnych partnerov, osoby žijúce v spoločnej domácnosti alebo kohokoľvek, kto prišiel do kontaktu s posteľnou bielizňou alebo oblečením chorých. Ak sa u úzkych kontaktov objavia klinické príznaky ochorenia, je nutné, aby sa izolovali, s výnimkou potreby lekárskeho vyšetrenia. Vírus je citlivý na bežné dezinfekčné prostriedky.

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie

IB News

- Na infraštruktúru rezortu obrany sa útočilo. Informoval o tom minister obrany Jaroslav Naď s tým, že išlo o „relatívne zásadný“ a „výrazne veľký“ kybernetický útok. Minister spresnil, že sa útočilo na webové stránky rezortu obrany. Útok zaznamenali počas noci a bol typu DDoS. „DDoS, viac vln, viacero aspektov“, spresnil Naď. „DDoS útoky sú relatívne časté, ale tento bol výnimočný svojím rozsahom“, dodal. Útok sa podľa ministra podarilo odraziť. Udalosť potvrdzuje nutnosť ďalšieho posilňovania kybernetickej bezpečnosti v celom rozsahu. „Na obozretnosť preto vyzývame aj verejnosť“, doplnil minister.

DDoS sú útoky hrubou silou. Ich cieľom je znepriístupniť webové či iné služby preťažením serverov množstvom požiadaviek. Nejde teda o priamy prienik cez zabezpečenie systémov alebo snahu o krádež dát (hoci k tým tiež môže dôjsť, paralelne s DDoS), no aj tak môže predstavovať nástroj na vydieranie. Nedostupnosť služieb totiž môže spôsobiť finančné

straty či zhoršenie reputácie na trhu. V uplynulých mesiacoch sme boli svedkami viacerých DDoS útokov na štátne inštitúcie vo viacerých európskych krajinách. Počet kybernetických incidentov medziročne narástol takmer o 28 percent, zo 108 na 138. Podľa Vojenského spravodajstva (VS) boli incidenty rôznej závažnosti, od

jednoduchých hackerských útokov jednotlivcov až po sofistikované kybernetické kampane štátom sponzorovaných skupín. Vyplyva to zo Správy o činnosti VS za rok 2021. Najčastejšie išlo o pokusy o doručenie e-mailových správ s podvodným obsahom alebo so škodlivými prílohami používateľom rezortných sietí. Centrum pre kybernetickú obranu SR riešilo vlnu aj prípad použitia tzv. ransomvéru (programu, ktorý zašifruje súbory, až kým obeť nezaplatí výkupné). Zaznamenalo tiež významný nárast tzv. vishingových útokov.

Text: kolektív Sektora informačnej bezpečnosti, ZaSKIS

Pek(el)ne po slovensky

Ach, tie účely!

Zdá sa, že niektorým používateľom slovenčiny robí problémy skloňovanie podstatného mena účel a správne písanie tohto slova v nominatívne a akuzatívne množného čísla. Stretáme sa totiž s používaním slova účel v lokáli jednotného čísla s pádovou príponou -i, napr. o účeli jazdy, o účeli cvičenia, a s písaním podstatného mena

účel v nominatívne a akuzatívne množného čísla s mäkkým -i, napr. účeli použitia, na rekreačné účeli. Podstatné meno účel sa pravidelne skloňuje podľa vzoru dub a v lokáli jednotného čísla má pádovú príponu -e, teda o účele jazdy, o účele cvičenia, a v nominatívne a akuzatívne množného čísla má pádovú príponu tvrdé -y, účely použitia, na rekreačné účely.

(buj)

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook
Ministerstva obrany SR

Facebook
Ozbrojených síl SR

Youtube kanál
Ministerstva obrany SR

Youtube kanál
Ozbrojených síl SR

Instagram
Ministerstva obrany SR

Instagram
Ozbrojených síl SR

Twitter
Ministerstva obrany SR

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

**CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ
PREHLIADKY**

FotoAtak 2022

Kategórie: 1. OS SR vo fotografii
2. Život vojaka
3. Voľná tvorba

Galéria MIL 2022

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzavierka súťažných prehliadok
12. október 2022

osveta.mil.sk personal.mil.sk

Nedostali ste OBRANU?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Kronika Slovenského štátu 1941 – 1943

Po úspešnej prvej časti kroniky, mapujúcej obdobie od vzniku Slovenského štátu do napadnutia Sovietskeho zväzu nacistickým Nemeckom, predstavuje rozšírený autorský kolektív Historického ústavu SAV a Vojenského historického ústavu (Igor Baka, Anna Falisová, Martina Fiamová, Katarína Haberlandová, Ľudovít Hallon, Matej Hanula, Ján Hlavinka, Ján Holko, Ľubica Kázmerová, Matej Medvecký, Miroslav Sabol, Michal Schvarc) v identickej formálnej úprave a kvalitnom textovom i fotografickom prevedení udalosti nasledujúcich vojnových rokov. Chronologický sled hesiel sumarizuje populárno-vednou formou najdôležitejšie udalosti od začiatku východného ťaženia nacistického Nemecka v júni 1941, ktorého súčasťou bola aj slovenská armáda, medzinárodné postavenie Slovenského štátu, jeho mocensko-represívny aparát a ideologické ukotvenie, slovensko-nemecké vzťahy, úroveň vojenstva a pozíciu slovenskej armády, postupné formovanie domáceho a zahraničného odboja, vplyv Tretej ríše na určité oblasti hospodárstva. Autori taktiež približujú každodennosť slovenského života, kultúrny, vedecký, umelecký rozvoj, životnú úroveň, sociálne pomery a pod. Opisovanú situáciu a dianie dokresľujú autentické fotografie, obrázky, dobová tlač a ukážky dokumentov, mapky, propagandistický materiál, a tiež na okrajoch strán umiestnený stručný chronologický prehľad slovenského a medzinárodného vývoja. Kroniku dopĺňa menný register a rozsiahly zoznam prameňov a literatúry. Publikáciu v rozsahu 272 strán vydalo Ottovo nakladateľství Praha v spolupráci s Historickým ústavom SAV a VHÚ.

LOŽ MESIACA

Šach-mat pre dolár, euro, koruny aj kuny?

Aj na slovenských fejsbúkoch sa objavujú tvrdenia, že Rusko založilo novú menu BRICS a pristupujú k nej ďalšie krajiny. Podľa statusov proruských trolov nová mena zničí dolár, euro aj libru a svetu bude konečne vládnuť čistokrvne ruská mena BRICS. Má to byť triumf, má to byť strašidelné... ale nie je.

Čo je BRICS a aké sú fakty

1. Zoskupenie BRICS existuje už od roku 2006. Skratka označuje spoločné hospodárske zoskupenie krajín Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika. Označenie prvý raz použila investičná banka Goldman Sachs v roku 2001, vtedy ešte ako BRIC, Južná Afrika pristúpila až v decembri 2010 a formálne bola uvedená 18. februára 2011. Na summite BRICS v Rusku v roku 2015 začali ministri krajín BRICS konzultácie o platobnom systéme, ktorý by bol alternatívou k systému Spoločnosti pre celosvetovú medzibankovú finančnú telekomunikáciu SWIFT.
2. Centrálna banka Ruska CBR tiež začala konzultácie s krajinami BRICS o platobnom systéme, ktorý by bol alternatívou k systému SWIFT. Hlavnými zdôraznenými výhodami boli zálohovanie a redundancia v prípade narušenia systému SWIFT. Teraz ho Rusko využíva ako alternatívu, pretože v rámci sankcií je čiastočne odrezané od SWIFTu.
3. V skutočnosti nejde o novú menu, ale o to, že štáty, ktoré ešte obchodujú s Ruskom, nemajú záujem o platby v umelo nadhodnotenom ruble a požadujú od Ruska platbu v zlate. A aj tak napríklad čínske technologické firmy potichu opúšťajú ruský trh.
4. Prezident Vladimír Putin na summite BRICS vyjadril presvedčenie, že Rusko vďaka kontaktom s krajinami BRICS obíde západné sankcie. Lenže tým, že kryje zlatom jeden systém, ničí svoju vlastnú menu - rubel.
5. Ruské zásoby zlata nie sú nekonečné a ak Rusko bude rubel kryť zlatom menej ako BRICS, ženie sa do bankrotu. Práve krytie meny zlatom je jeden z posledných dôvodov, prečo sa Rusko ešte oficiálne vyhýba bankrotu.

Text: Polícia SR

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 8/2022 • Redakčná uzávierka 25. 7. 2022 • Do výroby zadané 29. 7. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepkamod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

kpt. Mgr. Ján Čupalka
starší kaplán
22. mechanizovaný prápor Michalovce

Verím v Boha

Medzi najdôležitejšie otázky v živote každého človeka patrí otázka viery v Boha. Aj neveriaci človek k tejto otázke musí zaujať postoj. Už len tým, že model stvoriteľa odmieta. Je nesmierne zaujímavé sledovať stret týchto svetov. Rozhovor veriaceho človeka s neveriacim o otázkach viery sa takmer stále nesie v duchu obhajoby svojho presvedčenia. Málokedy sa dialóg skončí tak, že jedna zo zúčastnených strán povie: To som sa ale mýlil! Reč, ktorou obaja hovoria, je rozdielna. Iné sú prostriedky, ktorými sa snažia dopátrať pravdy. Neveriaci človek sa opiera len o vedu. A tu nastáva problém. O Bohu sa takto rozprávať nedá...

Skúsme si predstaviť, že sa rozprávame s niekým, kto nikdy nepočul hudbu. Ako mu vysvetlíme, čo hudba je? „Vieš, to je niečo, čo počuješ a naplňa ťa to emóciou, nič? Tak teda vyrobíš si husle z lípového dreva, musíš zachovať presný postup výroby. Slákom vytváraš tlak na napnuté struny. Vyvoláš trenie, ktoré spôsobí vibrácie. Pomocou ústrojenstva ucha a nervových prepojení tvoj mozog vyhodnotí prijatý signál a to spôsobí, že budeš cítiť emócie.“ Ste presný, vedecký, ale o hudbe ste mu nepovedali nič. Pritom stačí len tak málo. Stlačiť play. Osobná skúsenosť. Stačí raz počuť. A to je len hudba.

Prečo je teda pre neveriaceho človeka ťažké pochopiť, že rovnaké je prostredníctvom vedy hovoriť o Bohu? To musí prísť osobná skúsenosť. Je to ako kráčať v letnej horúčave po námestí v Košiciach. Vojdete do chrámu sv. Alžbety. Cítite príjemný chlad, až vám naskočí husia koža. A ticho. Sadnete si. A je vám príjemne. Svet akoby zastal. Boha si musíš vážiť. Ak chceš, tak hľadaj dôkaz o Bohu vo vede. Je to tvoje rozhodnutie. Veľakrát je to však hľadanie dôkazu o tom, že Boh nie je. Profesor fyziky Martin Mojžiš tvrdí, že fyzika nedokáže odpovedať na otázku o viere. Veda je viazaná na čas a priestor. Veriaci človek musí svetu hovoriť o Bohu a to sa dá len cez osobnú skúsenosť. Musí stlačiť play. Máme túto osobnú skúsenosť?

Prežiť letnú dovolenku

Vírus SARS-CoV-2 cirkuluje aj v letných mesiacoch, hoci závažnosť epidemickej situácie v jednotlivých krajinách je odlišná. V rámci cestovania počas dovolenkovej sezóny preto dôrazne odporúčame dodržiavať štandardné preventívne opatrenia proti šíreniu Covid-19.

Ak ešte nie ste zaočkovaní, v dostatočnom predstihu pred cestou absolvujte očkovanie proti Covid-19, prípadne využite možnosť posilňujúcej dávky vakcíny (významne tým znížite riziko ťažkého priebehu ochorenia a hospitalizácie v zahraničí či po návrate domov).

Oboznámte sa s epidemickou situáciou v cieľovej destinácii či v tranzitných krajinách a prispôbte tomu svoje správanie počas pobytu. Pripravte si potrebné potvrdenia a vyplňte formuláre, ak sú vyžadované (či už v cieľovej krajine alebo prepravcom), a vopred si premyslite, ako budete postupovať v prípade výskytu príznakov Covid-19 počas pobytu v zahraničí.

Snažte sa dodržiavať dostatočný fyzický odstup – vzdialenosť jeden až dva metre od ostatných, používajte respirátor/rúško na miestach, kde nie je možné dodržiavať fyzický odstup, odporúčame chrániť sa najmä v interiéroch s väčším počtom ľudí a v dopravných prostriedkoch.

Dodržiavajte respiračnú etiketu (kašľanie a kýchanie do jednorazovej vreckovky alebo lakťa) a dôslednú hygienu rúk (pravidelné umývanie rúk mydlom a vodou alebo používanie dezinfekčných prostriedkov na báze alkoholu).

Zvážte cestovanie ak máte príznaky Covid-19, čakajte na výsledky testovania alebo ste boli v úzkom kontakte s osobou pozitívne testovanou na Covid-19.

Cestovatelia, u ktorých sa počas cesty domov alebo po nej objavia príznaky Covid-19, by sa mali izolovať a informovať o zdravotných ťažkostiach svojho lekára. Rovnako je vhodné po návrate z dovolenky preventívne si urobiť domáci samotest a prvých 3 až 5 dní sa vyhýbať stretnutiu so zraniteľnými skupinami obyvateľstva (najmä so seniori, imunokompromitovanými či chronicky chorými ľuďmi).

Na dovolenke (nielen) v zahraničí si dávajte pozor na:

- vplyv samotného cestovania na zdravie,
- infekčné choroby (vrátane sexuálne prenosných ochorení),
- alergie,
- úrazy a drobné poranenia,
- telesnú záťaž v horúcom, príp. vlhkom prostredí,
- výskyt príznakov ťažkostí srdcovocievneho, črevného

Zdravé LETO

ODRAŽTE KOMÁRE A KLIŠTE

Používajte repelenty podľa návodu a sčítajte si pokožku pod dlhý rukáv a nohavice, ktoré si zastrčíte do ponožiek

UROBTE ZDRAVÉ ZMENY

Čerstvá ľahká strava namiesto ťažkých mastných jedál.

Čistá voda namiesto sladkých nápojov.

znižte príjem alkoholu a kávy.

CHRAŇTE SA PRED SLNEČNÝM ŽIARENÍM

V exteriéri noste pokrývku hlavy a natrite sa krémom s vysokým ochranným faktorom proti UV žiareniu

Vyhýbajte sa pobytu na slnku v čase, kedy býva UV žiarenie najsilnejšie

Spálite sa môžete aj počas oblačného dňa, pretože až 80 % UV žiarenia preniká cez oblačky alebo hmlu

Slniečnik zastaví iba 40 - 50 % UV žiarenia, zvyšok prenikne alebo sa odrazí od piesku a zasiahne pokožku

NEOTRAVTE SA JEDLOM

Dôkladne si pred varením umyte ruky.

Uprednostňujte tepelne spracované potraviny, napríklad pasterizované mlieko pred surovým.

Dôsledne umyte potraviny konzumované v surovom stave, ako napríklad čerstvú zeleninu. Na prípravu použite iné riady než na spracovanie surového mäsa, aby nedošlo ku kontaminácii.

Varenie usmrćuje mikroorganizmy vtedy, ak všetky časti potraviny dosiahnu teplotu minimálne 70°C počas 20 minút.

a dýchacieho systému,

- slnečné žiarenie, opaľovanie a kúpanie,
- hmyz,
- stravovanie (konzumovať len dôkladne tepelne spracované jedlo, nejesť neumytú surovú zeleninu, vyhýbať sa majonézam, vajíčkam, studeným misám, jesť len ovocie, ktoré sa dá len ošúpať alebo je dôkladne umyté pitnou (balenou) vodou, v zahraničných destináciách nepoužívať na chladenie nápojov ľadové kocky, pretože môžu byť vyrobené z kontaminovanej vody,
- osobnú hygienu (časté a dôkladné umývanie rúk) a umývanie zubov len pitnou vodou.

Ošetrojúci lekár môže poskytnúť informácie predovšetkým o:

- povinných alebo odporúčaných očkovaniach,
- prevencii niektorých ochorení,
- odporúčaných liekoch na samoliečbu v priebehu cesty,
- dôsledkoch cesty na zdravotný stav a možnosti obmedzenia rizík na ceste.

Cestovateľská lekárnica by mala obsahovať:

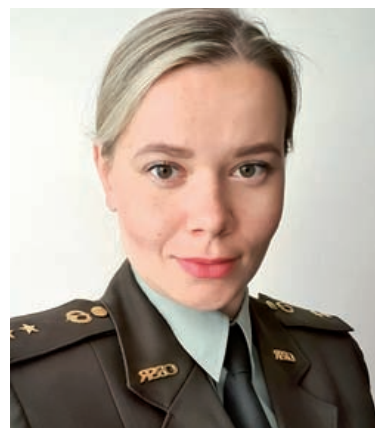
- lieky, ktoré cestovateľ bežne užíva,
- lieky proti horúčke a bolestiam hlavy, bolestiam zubov a chrbtu,
- kvapky do nosa a očí (ušné kvapky),
- lieky proti hnačke,
- rehydratačný roztok (prášková forma),
- lieky proti nevoľnosti pri tzv. chorobe z pohybu,
- lieky proti zápche,
- antihistaminiká (lieky pri alergických reakciách),
- antialergický krém (potrebný pri poštípaní hmyzom),
- lieky na ochranu proti malárii, v prípade pobytu v oblasti s výskytom malárie,
- sprej alebo krém proti hmyzu (repelent),
- dezinfekčný prostriedok,
- pohotovostné obvazy, náplaste, obväzovú vatu,
- lieky proti plesňovej infekcii nôh,
- náplasť alebo krém proti oparu,
- pinzetu, nožničky.

Obsah cestovnej lekárnice sa odvíja od krajiny, do ktorej cestujeme, závisí aj od dĺžky pobytu a dostupnosti zdravotnej starostlivosti. Príbalové letáky všetkých liekov si prečítajte ešte doma pred odchodom – bezpodmienečne treba splniť všetky podmienky na skladovanie a uchovávanie liečiv, prísne dodržiavať indikácie, kontraindikácie, zohľadniť vedľajšie účinky, interakcie s inými liekmi. Lekárnička musí byť v suchu, chlade a tme, aby nedošlo k poškodeniu jej obsahu.

Text: PhDr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH,
hlavný hygienik Slovenskej republiky

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Mgr. Jana Ceľuchová
psychologička Personálneho úradu OS SR
Liptovský Mikuláš

Mentálna odolnosť

Mentálna odolnosť je osobnostná vlastnosť, ktorú veliteľ očakáva od svojich vojakov. Je to zložitý psychologický konštrukt. Skladá sa z pôsobenia rôznych faktorov – osobnosti profesionálneho vojaka, spôsobu myslenia, jeho životného štýlu, sociálnych vzťahov a väzieb, fyzickej kondície, ktoré sa rôznou mierou podieľajú na jej úrovni.

K zvyšovaniu miery mentálnej odolnosti prispieva optimizmus, prosperujúce partnerské vzťahy, pochopenie zo strany rodiny a priateľov profesionálneho vojaka, ale aj pohybová aktivita, ktorá redukuje mieru reakcie na mentálny alebo fyzický stres. S vojenskými operáciami a cvičeniami doma alebo aj v zahraničí sa profesionálni vojaci stretnú s rôznymi stresormi, napr. izolácia od rodiny, nejasné príkazy, obmedzenie pohybu, neurčitá dĺžka nasadenia, bezmocnosť ovplyvniť udalosť v rodine, vykonávanie rutínnej práce a reálne riziko ohrozenia života a zdravia. Pripravenosť na vyslanie do vojenskej operácie či na cvičenie úzko súvisí s mentálnou odolnosťou vojaka a jeho najbližších rodinných príslušníkov. Tréning mentálnej odolnosti by mal zahŕňať všetky psychické procesy, ktoré profesionálnemu vojakovi dovoľia po strete s náročnou situáciou vrátiť sa do psychickej pohody. A mal by byť prispôsobený potrebám celej jednotky. Rozvoj mentálnej odolnosti by tak mal byť rovnako hodnotnou súčasťou výcviku, ako v prípade fyzickej pripravenosti. Silné stránky profesionálneho vojaka možno posilňovať na individuálnej úrovni aj v rámci sociálnych väzieb a rodinného prostredia. Jedným z cvičení z mentálnej odolnosti je špecifické cvičenie zamerané na rozvoj vďačnosti. Každý deň si zapíšete tri veci, ktoré sa vám v tento deň podarili alebo ste vďační za to, že sa vám stali. Cvičenie posilňuje celkovú životnú pohodu a znižuje množstvo nežiaducich symptómov psychických ochorení. Nevyžaduje si priamu účasť psychológa.

Tréning mentálnej odolnosti môže profesionálnemu vojakovi pomocou inštrukcií, cvičení a postupov ukázať efektívne spôsoby, ako pristupovať k riešeniu problémov v práci, ale aj doma, zvládaniu stresu, nadväzovaniu podporných vzťahov a starostlivosti o svoje duševné zdravie.

Stíhacie lietadlo Bf 109 G-6 v starostlivosti pozemného personálu povstaleckého letectva

Kombinovaná letka

Po vyhlásení Povstania sa na území ovládanom povstalcami nachádzal len jediný letecký útvar. Bola ním letecká škola slovenského letectva so svojimi organizačnými zložkami, a dislokovaná na letisku Tri Duby.

V prvých dňoch odporu proti nemeckým okupantom a ich slovenským prisluhovačom jej cvičnú letku reorganizovali na kombinovanú letku. Jadro jej leteckého personálu tvorili bývalí príslušníci cvičnej letky – skúsení učitelia lietania, ktoré do polovice septembra 1944 postupne personálne posilnili aj dvaja juhoslovanskí letci, ako aj ďalší letci a pozemní špecialisti rôznych odborností z letísk na okupovanom území Slovenska. Kombinovaná letka od prvých do posledných dní svojej činnosti bojovala nielen proti neľútostnému nepriateľovi, ale aj s nedostatočným počtom bojových lietadiel, ktoré boli zväčša beznádejne morálne zastarané. Staré plátnom pokryté „kravky“ a „páštovky“ so slabými motormi, bez silných palubných zbraní a prvkov pasívnej ochrany posádky, hoci aj pilotované skúsenými a odhodlanými vzdušnými bojovníkmi, nemohli v žiadnom prípade súperiť s modernými typmi bojových lietadiel vo výzbroji nemeckej Luftwaffe.

Povestný trň z päty nemohla povstaleckému letectvu vytiahnuť ani dvojica stíhačiek Bf 109E-4, ktorá mala svoje „najlepšie roky“ taktiež za sebou. Tento nedostatok sa aspoň čiastočne podarilo eliminovať po prilete moderných stíha-

čiek Bf 109G-6, ktoré pôvodne patrili do výzbroje skupiny vzdušných zbraní slovenského letectva. V súvislosti s činnosťou kombinovanej letky treba zdôrazniť, že napriek nepriaznivým východiskám sa jej letci od prvých dní Povstania zapojili do bojovej činnosti s veľkým odhodlaním a veleniu 1. čs. armády na Slovensku poskytli neoceniteľné služby. Počas Povstania jej príslušníci vykonali 350 operačných letov v trvaní 460 hodín, pri ktorých zostrelili šesť nepriateľských

Npor. let. Mikuláš Šinglavič, prvý z dvojice veliteľov Kombinovanej letky

lietadiel (Ju 52, 2 Ju 88, 3 Fw 189), podľa niektorých prameňov až sedem nepriateľských lietadiel (Ju 52, 2 Ju 88, 4 Fw 189). Na zemi poškodili aj tri obávané strmhlav útočiacie bombardéry Ju 87 Stuka, ako aj päť tankov a samohybných diel. Pri útokoch na pozemné ciele palubnými zbraňami a leteckými bombami zničili, vážne poškodili či umlčali 12 delostreleckých batérií, 39 guľometných a 21 mínometných hniezd. Zničili aj dve železničné lokomotívy, 16 železničných vagónov, 35 nákladných a 12 osobných automobilov, dva rádiovozy, 45 povozov s muníciou a rôznym materiálom. Pritom na nepriateľa vystrieľali viac než 55-tisíc nábojov a zhodili 22 560 kg leteckých bômb. Okrem týchto „hmataateľných“ výsledkov nemožno zabudnúť na cenné informácie získané leteckým prieskumom, kuriérne lety a lety absolvované pri dovoze materiálu pre povstalecké pozemné sily nepriateľom „odrezané“ na Orave. Kombinovaná letka počas svojej existencie nestratila v boji ani jediné lietadlo a príkladného bojového ducha jednotky nezlomili ani opakované bombardovacie nálety nemeckej Luftwaffe na letisko Tri Duby.

Text: PhDr. Peter Šumichrast, PhD.
Vojenský historický ústav

Nemecká ľahká húfnica

Ľahká poľná húfnica 105-mm vzor 18/40N bola štandardnou ťahanou húfnicou.

Jej vývoj sa začal v rokoch 1928–1929 v zbrojovke Rheinmetall.

V roku 1935 ju zaviedli do výzbroje nemeckej armády. Použila ju aj v bojoch proti SNP.

Nemci zbraň aj vyvážali do Španielska, Portugalska a Maďarska. Na začiatku druhej svetovej vojny sa húfnica osvedčila pri plnení úloh priamej palebnej podpory i v bojoch proti tankom.

Vyrábala sa v Düsseldorf

105-mm húfnica vzor 18/40N – pôvodné nemecké označenie 10,5-cm leichte Feldhaubitze 18 (leFH18). Vyrábala ju od roku 1936 do roku 1945 firma Rheinmetall-Borsig AG v Düsseldorf. Prvá verzia húfnice označovaná leFH 18 nebola vybavená ústovou brzdou a podľa spôsobu ťahania sa používali rôzne typy kolies – na ťahanie koňmi drevené s oceľovou obručou, na motorové ťahanie kolesá z ľahkých zliatin s pneumatikami z plnej gumy.

Od roku 1940 došlo k úprave brzdo-vratného ústrojenstva a doplneniu dvojkomorovej ústovej brzdy. Takto upraveným húfniciam bolo pridelené označenie leFH 18M. Boje na východnom fronte však odhalili závažný nedostatok zbrane. Jej priveľká hmotnosť bola prekážkou pri presunoch na územiach Sovietskeho zväzu, kde bola riedka a väčšinou nekvalitná cestná sieť. V roku 1943 prichádza zbrojovka Rheinmetall s riešením. Pôvodná nitovaná lafeta bola nahradená ľahšou trubkovou, ktorá sa používala pri 75-mm protitankovom kanóne Pak 40.

Nová modifikácia dostala označenie 10,5 cm ľahká poľná húfnica 18/40. Jej bojová hmotnosť klesla na 1 900 kg.

Dostala aj podvozky

105-mm húfnica vzor 18/40N je delo so sklznou hlavňou s ústovou brzdou, vodorovným klinovým záverom, kvapalinovou brzdou, vzducho-kvapalinovým vratníkom, vyvažovačom, vrchnou lafetou a spodnou dvojramennou rozťváraťelnou lafetou. 105-mm húfnica vzor 18/40N bola určená na ničenie nekrytej i krytej živej sily a palebných prostriedkov protivníka na odvrátených svahoch, ničenie betónových krytov, poľných obranných objektov a palebných postavení, boj proti delostrelectvu a mìnometom, ako aj na vystreľovanie priechodov v mìnových poliach. K húfnici patrili zameriavač úplný vz. 34N a zameriavač na priamu streľbu vz. 43N, ktorý neskoršie nahradil československý zameriavač na priamu streľbu vz. 47g. Na streľbu z húfnice vz. 18/40 sa používali delené náboje s triestivo-trhavou strelou FH. Gr. 38, protipancierovú strelou Pzgr, dymovou strelou FH. Gr. 38Nb a zápalnou strelou Spr. Gr Br.

Celkovo sa vyrobilo 11 831 kusov húfnic typu 18 a 18M a 10 265 kusov typu 18/40. V priebehu druhej svetovej vojny bola húfnica použitá aj ako samohybná, namontovaná na podvozky

vyraďovaných nemeckých alebo koristených tankov. Napríklad Wespe na podvozku tanku Panzer II, Sturmhaubitze 42 na podvozku útočného dela Stug III, 10,5cm leFH 18/40 auf Geschützwagen 38 H na podvozku francúzskeho tanku Hotchkiss H 38 alebo 10,5cm leFH 18/3 auf Geschützwagen B2 (f) na podvozku francúzskeho ťažkého tanku Char B.

V československej armáde

Do výzbroje československej armády 105-mm húfnicu vzor 18/40N zaviedli koncom roka 1945. Jej generálne opravy v rokoch 1946 až 1950 robil národný podnik Škoda Plzeň. Za uvedené obdobie bolo opravených pre československú armádu 460 húfnic. Od polovice roka 1948 pre nedostatok náhradných dielcov, takmer u polovice húfnic upravili spodnú lafetu. Boli na ňu namontované kolesá, používané na 122-mm húfnici vz. 38.

Pre takto upravenú húfnicu sa tiež používalo označenie 105-mm húfnica vzor 18/40N. Z výzbroje ČSLA boli húfnice vyradené koncom 50. rokov minulého storočia. Nahradené boli československým 100-mm protitankovým kanónom vzor 53, prípadne československým 85-mm protitankovým kanónom vzor 52.

Text a foto: Ing. Martin Miklan

Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Takticko-technické údaje:

Obsluha	8 osôb
Hmotnosť – pochodová	2 940 kg
– bojová	1 750 kg
Dĺžka	5 980 mm
Šírka	2 100 mm
Výška	1 780 mm
Ústová rýchlosť strely	540 m/s
Rýchlosť streľby	8 výstrelův/min.
Maximálny dostrel	12 325 m
Hmotnosť výbušného granátu ...	14,81 kg
Rozsah námeru	-5° až +42°

Foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Spolu to zvládneme